FINANSTILSYNET
THE FINANCIAL SUPERVISORY AUTHORITY OF NORWAY

Norsk gjennomføring av EUs soliditetsregelverk (CRD IV/CRR)

Høringsnotat og forskriftsforslag

DATO:
27. april 2018

Innhold

1 Innledning 4
1.1 Bakgrunn 4
1.2 Nasjonalt handlingsrom 4
1.3 Nærmere om høringsnotatet 5
2 Områder omfattet av forordningen (CRR) 5
2.1 Ansvarlig kapital 6
2.2 Kapitalkrav i pilar 1 6
2.2.1 Kredittrisiko 7
Utlån til små og mellomstore bedrifter 7
Nasjonale valg og tilpasninger – standardmetoden 7
Nasjonale valg og tilpasninger – IRB-metode 9
2.2.2 Motpartsrisiko 9
2.2.3 Tilleggskrav for CVA-risiko 9
2.2.4 Markedsrisiko 10
2.2.5 Operasjonell risiko 10
2.3 Konsolidering 10
2.4 Store engasjementer 11
2.5 Pilar 3 – offentliggjøring 12
2.6 Likviditet 12
2.7 Uvektet kjernekapitalandel 13
3 Kapitalkrav i pilar 2 14
4 Kapitalbuffere og makrotilsyn 15
4.1 Systemrisiko og systemviktige foretak 15
4.2 Automatiske restriksjoner ved brudd på bufferkrav 16
5 Virksomhetsstyring 16
5.1 System for risikostyring og internkontroll 17
5.2 Krav til styret og ledelse 18
5.3 Valgkomité 18
5.4 Definisjon av store foretak 19
Vurderinger 19
6 Godtgjørelse 21
7 Kvalitative likviditetskrav 23
8 Kontroll med eiere av kvalifiserte eierandeler i finansforetak 24
9 Tilsyn 25
10 Administrative sanksjoner og andre tiltak 25
11 Krav til startkapital 27
12 Særskilt om verdipapirforetak, forvaltningsselskaper og AIF-forvaltere 27
12.1 Verdipapirforetak 27
12.1.1 Innledning 27

12.1.2 Bufferkrav 28
12.1.3 Store engasjementer 29
12.1.4 Kvantitative likviditetskrav 30
12.1.5 Øvrige forhold 30
12.1.6 Bestemmelser i verdipapirhandelloven som er omfattet av CRR 31
12.2 Forvaltningsselskaper og AIF-forvaltere 32
12.2.1 Innledning 32
12.2.2 Startkapital 32
12.2.3 Ansvarlig kapital 32
12.2.4 Forvalters forvaltningskapital 33
12.2.5 Kapitalkrav basert på faste kostnader 33
13 Rapportering 33
14 Søknadsplikt ansvarlig kapital 34
15 Økonomiske og administrative konsekvenser 36
Vedlegg 37

1 Innledning

1.1 Bakgrunn

EUs regelverk for kredittinstitusjoner og verdipapirforetak ble vedtatt i juni 2013 og gjort gjeldende i EU fra 1. januar 2014. Regelverket består av et direktiv med blant annet konsesjonskrav, regler om virksomhetsstyring og tilsynsmessig oppfølging (CRD IV)[1] og en forordning med minstekrav til ansvarlig kapital og likviditetsreserver (CRR)[2]. Regelverket er hovedsakelig basert på Baselkomitéens kapital- og likviditetsstandarder (Basel III).

Gjennom endringer i finansieringsvirksomhetsloven (videreført i finansforetaksloven) og verdipapirhandelloven ble kapital- og bufferkravene i CRR/CRD IV gjort gjeldende i Norge fra 1. juli 2013. Finansdepartementet fastsatte i etterkant forskriftsbestemmelser som gjennomførte bestemmelsene i CRR/CRD IV i påvente av at regelverket ble innlemmet i EØS-avtalen. Forskriftsbestemmelsene trådte i kraft 30. september 2014. I tillegg ble det med virkning fra 31. desember 2015 innført forskriftsregler om likviditet. Sentrale forskrifter er forskrift om beregning av ansvarlig kapital, kapitalkravsforskriften og CRR/CRD IV-forskriften.

Finansdepartementet ba i brev 16. november 2017 Finanstilsynet om å utarbeide et høringsnotat med forslag til regelendringer som forberedelse til at rettsaktene blir innlemmet i EØS-avtalen. Oppdraget omfatter tekniske endringer for å inkorporere CRR-forordningen og en gjennomgang av gjennomføringen av direktivbestemmelsene. Dette innebærer å tilpasse norske bestemmelser der det har vært avvik mot CRR/CRD IV og å ta inn bestemmelser som ikke er gjennomført. Videre ble det bedt om at nasjonale valg presiseres i CRR/CRD IV-forskriften.

Finanstilsynet legger til grunn at forordningen gjennomføres ved henvisning i forskrift (inkorporasjon). Direktivbestemmelser gjennomføres i forskrift med hjemler i finansforetaksloven og verdipapirhandelloven. Bindende tekniske standarder (RTS og ITS) gjennomføres ved inkorporasjon etter at CRR og CRD IV er tatt inn i EØS-avtalen.

Kommisjonen foreslo i november 2016 endringer i CRR og CRD som nå er til politisk behandling i EU. Disse endringene vil kreve fremtidige tilpasninger av norsk regelverk.

1.2 Nasjonalt handlingsrom

CRR/CRD IV er fullharmoniseringsregelverk der valgmuligheter for nasjonale myndigheter som hovedsak er begrenset til tiltak som anses nødvendige av hensyn til finansiell stabilitet i det enkelte land. Nasjonale valg ble beskrevet i Finanstilsynets høringsnotat fra 2014, side 9 til 11. I dette høringsnotatet er valgene omtalt under de ulike områdene i direktiv og forordning.

Regelverket stiller prosedyrekrav om nasjonale valg skal benyttes. For eksempel skal EUs banktilsynsmyndighet (EBA) og systemrisikoråd (ESRB) og andre lands tilsynsmyndigheter varsles om nasjonale tiltak. Finanstilsynet legger til grunn at det ved innlemmelse av CRD IV

1 Directive 2013/36/EU of the European Parliament and of the Council on the access to the activity of credit institutions and the prudential supervision of credit institutions and investment firms
2 Regulation 575/2013 of the European Parliament and of the Council on prudential requirements for credit institutions and investment firms

i EØS-avtalen vil klargjøres hvordan norske myndigheter skal notifisere innenfor topilarsystemet i EØS.

Av fortalen til forordningen (punkt 24) fremgår det at det er valgfritt å utvide virkeområdet for CRR/CRD IV, som i utgangspunktet gjelder kredittinstitusjoner og verdipapirforetak. I gjeldende norsk regelverk inkluderer virkeområdet finansieringsforetak og holdingforetak i finanskonsern som ikke er morselskap i forsikringskonsern. Enkelte norske verdipapirforetak og forvaltningsselskap for verdipapirfond som faller utenom virkeområdet til CRR/CRD IV, er også omfattet av store deler av gjeldende regelverk.

Finanstilsynet foreslår å opprettholde gjeldende virkeområde. Det foreslås imidlertid å innføre en hjemmel for Finanstilsynet til å gi tillatelse til at finansieringsforetak, verdipapirforetak, forvaltningsselskaper og AIF-forvaltere med enkel forretningsmodell kan unntas enkelte bestemmelser dersom disse anses uforholdsmessig kompliserte eller krevende i lys av den aktiviteten som drives. Dette vil i første rekke kunne gjelde krav til rapportering og krav til offentliggjøring.

1.3 Nærmere om høringsnotatet

For nærmere beskrivelser av regelverket vises det til høringsnotat i forkant av forskriftsendringene i 2014[3]. Dette høringsnotatet er basert på vurderinger av endringsbehov. Kapittel 2 omhandler forordningen, som i sin helhet vil tas inn som norsk forskriftstekst etter at den er innlemmet i EØS-avtalen. Deretter gjennomgås hovedområdene regulert i direktivet i kapittel 3 til 11. Videre beskrives særskilte forhold for verdipapirforetak i kapittel 12. Kapittel 13 og 14 inneholder forslag om endringer knyttet til henholdsvis kapitaldekningsrapportering og søknadsplikt ved endringer i ansvarlig kapital. Økonomiske- og administrative konsekvenser omtales i kapittel 15.

Finanstilsynet har konsentrert sin omtale rundt forskriftsbestemmelser der det foreslås materielle endringer. For lovbestemmelser, er det pekt på områder der det er dobbeltregulering. Ved liknende bestemmelser i loven som i forordningen, antas det at en viss dobbeltregulering med forordningen kan aksepteres i påvente av en senere lovproposisjon.

2 Områder omfattet av forordningen (CRR)

I det følgende beskrives områder regulert i forordningen, som frem til nå har vært gjennomført i norske lov- eller forskriftsbestemmelser. De fleste eksisterende forskriftsbestemmelser er foreslått opphevet, da forordningen vil erstatte disse.

[3] https://www.regjeringen.no/contentassets/e36394fbee644e189699f846d7d46999/horingsnotat_crdiv.pdf

2.1 Ansvarlig kapital

Bestemmelsene om ansvarlig kapital er gjennomført i forskrift 1. juni 1990 nr. 435 om beregning av ansvarlig kapital for banker, kredittforetak finansieringsforetak, pensjonsforetak, oppgjørssentraler og verdipapirforetak (beregningsforskriften), del B.

For foretak under virkeområdet til del B i forskriften, vil bestemmelsene følge av CRR-forordningen som tas inn som en del av CRR/CRD IV-forskriften. Del B foreslås derfor opphevet. EBA[4] har publisert en oversikt over hvilke instrumenter som kvalifiserer som ren kjernekapital i EU-land. Denne listen vil også inkludere norske rene kjernekapitalinstrumenter (aksjer, egenkapitalbevis og medlemsinnskudd). Ettersom oversikten bare omfatter kapitalinstrumenter, og ikke fond mv. som kan inkluderes i ren kjernekapital, foreslås § 14 første ledd, som angir hva slags kapital som kvalifiserer som ren kjernekapital, videreført i CRR/CRD IV-forskriften.

Av overgangsbestemmelsene i § 20, foreslås bokstav b med overgangsbestemmelser for fondsobligasjoner og ansvarlig lånekapital, som er nasjonale valg, videreført i CRR/CRD IV-forskriften. Bokstav a gjennomfører endringsrettsakt til CRR, forordning (EU) 2017/2395[5]. Det legges til grunn at denne rettsakten om overgangsbestemmelser knyttet til IFRS 9 tas inn i EØS-avtalen samtidig som CRR. Bokstav c og d er ikke lengre aktuelle overgangsbestemmelser, og foreslås derfor opphevet.

Artikkel 89 i forordningen inneholder et nasjonalt valg når det gjelder kvalifiserte eierandeler i foretak som ikke kan inngå i finanskonsern. Nasjonale myndigheter kan velge å forby eierandeler i enkeltforetak som overstiger 15 prosent av den ansvarlige kapitalen og stille krav om at den samlede verdien av kvalifiserte eierandeler ikke overstiger 60 prosent av den ansvarlige kapitalen. Det nasjonale valget er gjennomført i Finansforetaksloven § 13-9 (1).

2.2 Kapitalkrav i pilar 1

Kapitalkravene i pilar 1 fremgår av finansforetaksloven §§ 14-1 og 14-2 samt verdipapirhandelloven § 9-15. Disse bestemmelsene overlapper med forordningen. Det er ingen motstridende bestemmelser mellom CRR og de norske lovbestemmelsene.

De fleste utfyllende bestemmelser om kapitalkrav i pilar 1 har blitt innført i kapitalkravsforskriften. Ettersom denne i all hovedsak reflekterer krav som følger av forordningen, kan forskriften oppheves når CRR inkorporeres. Enkelte nasjonale valg og tilpasninger må likevel videreføres i CRR/CRD IV-forskriften. Det vises til nærmere omtale nedenfor. I det følgende omtales også bestemmelser i forordningen som ikke er gjennomført i gjeldende norsk regelverk.

[4] http://www.eba.europa.eu/-/eba-updates-list-of-cet1-instrumen-1
[5] http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32017R2395

2.2.1 Kredittrisiko

Utlån til små og mellomstore bedrifter
Det følger av CRR artikkel 501 at kapitalkravet for små og mellomstore bedrifter (SMB) skal reduseres med en faktor på 23,8 prosent[6]. Bakgrunnen for bestemmelsen var et ønske i EU om å bedre finansieringsmulighetene for små og mellomstore bedrifter som i stor grad er avhengig av bankvesenet. Det reduserte kapitalkravet er imidlertid ikke soliditetsmessig begrunnet. Analyser gjennomført av Finanstilsynet omtalt i Finansielle utviklingstrekk 2013 (s. 70 ff.), viste at mindre aksjeselskaper i gjennomsnitt har høyere risiko enn større selskaper, både målt ved misligholdssannsynlighet og som andel negativ egenkapital i regnskapene. EBA fant i 2016 heller ikke empirisk støtte for at rabatten har hatt ønsket effekt.[7] Videre var konjunktursituasjonen i Norge annerledes enn i EU ved introduksjonen av denne bestemmelsen, som derfor ikke er innført i norsk rett. Ved inkorporasjon av CRR, vil bestemmelsen også gjelde for norske foretak, noe som medfører at kapitalkravene for utlån til små- og mellomstore bedrifter reduseres.

For å kvalifisere til redusert kapitalkrav, må lånene være på maksimalt 1,5 millioner euro og til bedrifter med årlig omsetning på maksimalt 50 millioner euro. Definisjonen av små og mellomstore bedrifter er svært vid for norske forhold. Spesielt mindre banker har store deler av sin portefølje mot SMB. Finanstilsynet har gjort beregninger som viser at over halvparten av norske banker får en økning i ren kjernekapitaldekning med 1 prosent eller mer. Rundt 15 banker får økt kapitaldekningen med 1,5 prosent eller mer. For de største bankene er reduksjonene mindre målt i prosentpoeng av kapitalkravet, men SMB-rabatten vil likevel samlet gi nominelle reduksjoner i krav til ren kjernekapital på nærmere 3 milliarder kroner for de ti IRB-bankene i Norge.

Basel I-gulvet
"Basel 1-gulvet" var opprinnelig en overgangsordning som skulle begrense reduksjonene i beregningsgrunnlaget for kapital- og bufferkravene ved bruk av interne modeller for kredittrisiko (IRB) eller operasjonell risiko (AMA) i de første årene etter at Basel II-reglene trådte i kraft i 2007. Bestemmelsen er senere videreført av Baselkomitéen, som også har foreslått et permanent gulv for internmodellerte beregningsgrunnlag. Gulvet er foreslått på 72,5 prosent av beregningsgrunnlag etter de reviderte standardmetodene som skal fases inn fra 2022. CRR inneholder en overgangsbestemmelse i artikkel 500 som utløp 31. desember 2017. I norsk regelverk er bestemmelsen, som gjelder på ubestemt tid, utformet slik at beregningsgrunnlaget for kapital- og bufferkravene ikke kan være lavere enn 80 prosent av hva det ville ha vært med tidligere regelverk.

Uten særskilt tilpasningstekst som åpner for å videreføre gjeldende norske krav må gulvbestemmelsen oppheves når forordningen tas inn i EØS-avtalen. Bortfall av gulvet vil medføre at IRB-bankene får en høyere kapitaldekning uten at soliditeten er styrket.

Nasjonale valg og tilpasninger – standardmetoden
Artikkel 113 (6) i CRR åpner for at nasjonale myndigheter kan tillate at enkelte av et foretaks *konserninterne engasjementer* unntas fra kapitalkrav. Tillatelse kan gis dersom det ikke er noen hindringer for en omgående overførsel av ansvarlig kapital eller tilbakebetaling av gjeld fra

[6] Tilsvarer bevaringsbufferens andel av minstekravet og bevaringsbufferen, [2,5 / (8 + 2,5)] = 23,8 prosent
[7] https://www.eba.europa.eu/documents/10180/1359456/EBA-Op-2016-04++Report+on+SMEs+and+SME+supporting+factor.pdf

låntaker til långiver. Det følger av finansforetaksloven at større utbytter og konsernbidrag fra datter- til morselskap krever myndighetstillatelse, og bestemmelsen er derfor ikke gjennomført.[8]

For *lån med pant i næringseiendom* anså Finansdepartementet i 2014 at det ikke var grunnlag for å benytte det nasjonale valget i CRR artikkel 124 og 126 som åpner for 50 prosent risikovekt gitt at visse vilkår er oppfylt. Finanstilsynet viser til vurderingene i høringsnotatet fra 2014, s. 24. Bestemmelsen i kapitalkravsforskriften § 5-10 foreslås videreført i CRD IV/CRR-forskriften.

For *lån med pant i bolig*, opprettholder Finanstilsynet vurderingen fra høringsnotatet i 2014 om at CRR ikke hindrer differensierte krav til belåningsgrad. Kravet om at fritidseiendommer kun kan risikovektes med 35 prosent når belåningsgrad er 60 prosent eller lavere, er et nasjonalt valg etter CRR artikkel 124 (2). Dette er i dag innført i kapitalkravsforskriften § 5-9 første ledd bokstav b, og foreslås videreført i CRR/CRD IV-forskriften.

Massemarkedsengasjementer har lavere kapitalkrav enn øvrige utlån. Både utlån til personkunder og mindre foretak kan, på visse vilkår om massebehandling og diversifisering, kategoriseres som massemarkedsengasjementer. Forordningens kriterier for massemarkedskategorisering i artikkel 123 omfatter krav om at engasjementet er ett av et betydelig antall tilsvarende engasjementer, slik at risikoen knyttet til slike utlån blir vesentlig redusert, og krav om at engasjementet ikke overstiger en nominell øvre grense på 1 million euro. I norsk regelverk er det, som etter Basel II-reglene[9], en øvre grense på 0,2 prosent av samlet massemarkedsportefølje, jf. kapitalkravsforskriften § 5-8 andre ledd bokstav f. Videre er det krav om at foretakets styre har gitt interne retningslinjer for diversifisering, jf. § 5-8 andre ledd bokstav c og d. Basert på erfaringer med praktiseringen av bestemmelsen, vurderes det som nødvendig med nærmere presisering av i hvilke tilfeller regelverket åpner for å benytte massemarkedskategorien. Det er derfor foreslått å videreføre nevnte bestemmelser i CRR/CRD IV-forskriften.

Obligasjoner med fortrinnsrett

Foretak som utsteder obligasjoner med fortrinnsrett (OMF), kan etter CRR artikkel 129(1)(c) som hovedregel ikke ha engasjementer med institusjoner, unntatt engasjementer med løpetid inntil 100 dager, i en annen risikoklasse enn 1[10]. Dersom nasjonale myndigheter kan dokumentere betydelige konsentrasjonsproblemer ved bruk av kun risikoklasse 1, kan de etter konsultasjon med EBA tillate at inntil 10 prosent av et foretaks utstedte OMF plasseres i institusjoner som kvalifiserer som risikoklasse 2. Dette nasjonale valget ble gjennomført i 2014, jf. finansforetaksforskriften § 11-4 tredje ledd. Finanstilsynet foreslår at bestemmelsen videreføres i finansforetaksforskriften sammen med øvrige bestemmelser om OMF. Kommisjonen publiserte 12. mars 2018 et forslag til et "covered bonds"-direktiv med tilhørende endringer i CRR.[11] Det er her foreslått endringer i artikkel 129 som gjør at institusjoner i risikoklasse 2 kvalifiserer på lik linje med risikoklasse 1.

Forordningens artikkel 129(7) inneholder offentliggjøringskrav for OMF som må oppfylles minst halvårlig for å kvalifisere for lavere risikovekt. Verdien på sikkerhetsmassen og

[8] Finansforetaksloven § 18-3 tredje ledd vil være til hinder for en omgående overførsel av kapital fra datter- til morselskap som ikke gjelder tilbakebetaling, siden større utbytter og konsernbidrag for å sikre soliditeten i et konsernselskap eller konsernet krever tillatelse fra Finansdepartementet (delegert til Finanstilsynet) etter denne bestemmelsen.
[9] "International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards" (2006), punkt 70
[10] https://www.finanstilsynet.no/contentassets/631324a179404e31a6dcc72c73da848f/rundskriv_18_2016.pdf
[11] https://ec.europa.eu/info/publications/180312-proposal-covered-bonds_en

utestående OMF, geografisk fordeling og type eiendeler i sikkerhetsmassen skal offentliggjøres. Videre skal det opplyses om størrelsen på lånene, rentenivå og valutarisiko. I tillegg skal forfallsstrukturen på eiendelene i sikkerhetsmassen og utestående obligasjoner samt andelen lån i mer enn 90 dagers mislighold, framgå. Dette kravet har ikke fremgått av norsk regelverk tidligere, men vil nå følge av CRR i tillegg til offentliggjøringskravene som følger av CRR del 8 (pilar 3-krav, se punkt 2.5). Kommisjonen har foreslått at offentliggjøringskravene flyttes til "covered bonds"-direktivet, jf. omtale over. I utkast til direktiv er offentliggjøringskravene noe mer detaljerte, og det kreves at utstederne publiserer informasjonen på sine hjemmesider hvert kvartal.

Nasjonale valg og tilpasninger – IRB-metode
Bestemmelsene om kredittrisiko etter IRB-metode i kapitalkravforskriften er sammenfallende med bestemmelsene i CRR artikkel 142-191. Det foreslås derfor at bestemmelsene om IRB-metoden i kapitalkravsforskriften oppheves.

For *massemarkedsengasjementer med pant i fast eiendom*, har Finansdepartementet fastsatt minimumsverdi for tapsgrad (LGD-gulv) på 20 prosent. Dette er et nasjonalt valg etter forordningens artikkel 164 (5), og er gjennomført i kapitalkravforskriften § 13-3 tredje ledd. Bestemmelsen foreslås videreført i CRR/CRD IV-forskriften.

2.2.2 Motpartsrisiko

Bestemmelsene om motpartsrisiko i kapitalkravsforskriften samsvarer i stor grad med bestemmelsene i CRR artikkel 271-311, men enkelte bestemmelser som gjelder IMM-metoden[12], ble ikke gjennomført i norsk regelverk i 2014 ettersom ingen norske foretak benyttet denne metoden. CRR artikkel 308, som gjelder fastsettelse av kapitalkrav for bidraget til misligholdsfondet til kvalifisert sentral motpart, ble ikke gjennomført i norsk regelverk i 2014 ettersom den henviste til et tillegg til EMIR som ikke var gjennomført på tidspunktet[13], og det forelå en alternativ metode. Reglene for motpartsrisiko vil nå følge direkte av CRR, og det foreslås at forskriftsbestemmelsene om motpartsrisiko i kapitalkravsforskriften oppheves.

2.2.3 Tilleggskrav for CVA-risiko

Credit Valuation Adjustment (CVA) skal dekke risikoen knyttet til tap knyttet til endring av virkelig verdi av OTC-derivater som følge av endret kredittverdighet hos motparten. Bestemmelsene om CVA i CRR artikkel 381 til 386, er gjennomført i kapitalkravsforskriften kapittel 20a. CVA-tillegget kan beregnes etter avansert eller standardisert metode. Det ble i 2014 ikke vurdert som aktuelt å gjennomføre den avanserte metoden da det kun er foretak som har tillatelse til å benytte både IMM-metode for motpartsrisiko og VaR-metode for spesifikk renterisiko, som kan bruke metoden. Metoden vil nå følge direkte av CRR. Konserninterne transaksjoner kan unntas CVA-tillegget, men tilsynsmyndighetene kan pålegge CVA-tillegg for transaksjoner med datterselskap som utsteder obligasjoner med fortrinnsrett, jf. CRR artikkel 382 (3)(b). Det nasjonale valget er ikke tatt i bruk, og Finanstilsynet ser ikke grunnlag for å endre dette nå. Det legges dermed opp til at bestemmelsene om CVA i kapitalkravsforskriften oppheves i sin helhet.

[12] En intern metode for å fastslå engasjementsbeløp
[13] EMIR ble gjennomført i norsk rett i 2017

2.2.4 Markedsrisiko

Markedsrisiko er regulert i kapitalkravsforskriften del VII. Det er ikke vurdert som nødvendig å gjøre ytterligere presiseringer i forskrift, og bestemmelsene i kapitalkravsforskriften foreslås opphevet.

Kapitakravsforskriften § 38-4 inneholder posisjonsgrenser for valutarisiko med mulighet for Finanstilsynet til å gi dispensasjon. Valutaposisjonsgrensene var opprinnelig regulert i valutaforskriften med hjemmel i lov 14. juni 1950 nr. 10 om valutaregulering (valutaloven). Ved avvikling av valutareguleringen ble reglene flyttet til kapitalkravsforskriften og begrunnet med soliditetsformål. Hjemmelsgrunnlaget ble da endret til lov 7. desember 1956 nr. 1 om tilsynet med finansinstitusjoner mv. (finanstilsynsloven). Det er ikke tilsvarende regler i CRR. Finanstilsynet anser at bestemmelsen ikke lenger er nødvendig, da kapitalkravet for Valutarisiko, samt påleggene som Finanstilsynet kan gi institusjonene med hjemmel i finansforetaksloven og verdipapirhandelloven, er tilstrekkelige for eventuell særskilt begrensing av denne type risiko. Oppfølging av posisjonsgrenser for valuta bør skje innenfor tilsynets ordinære oppfølging av foretakene. Det vises til Finanstilsynets brev av 7. november 2014 og Finansdepartementets svar på dette 23. april 2015.

2.2.5 Operasjonell risiko

De norske reglene for beregningsgrunnlag for operasjonell risiko i kapitalkravsforskriften del VIII er i stor grad sammenfallende med bestemmelsene i CRR artikkel 312-324, men alternativ sjablongmetode (ASA-metoden) er ikke gjennomført. Både i 2006, i forbindelse med gjennomføringen av Basel II, og i 2014, i forbindelse med gjennomføringen av CRD IV, ble det vurdert at denne metoden er lite relevant for norske foretak. Reglene for operasjonell risiko vil nå følge direkte av CRR, og det foreslås at bestemmelsene i kapitalkravsforskriften oppheves.

2.3 Konsolidering

CRR artikkel 11 til 24 gir konsolideringsregler for kredittinstitusjoner, verdipapirforetak og holdingforetak i finansiell gruppe som ikke er en forsikrings- eller tverrsektoriell gruppe. Konsolideringsreglene ble tilpasset CRR/CRD IV gjennom forskriftsendringene i september 2014.[14]. Bestemmelsene og nasjonale valg ble videre utførlig beskrevet i høringsnotat om soliditetsregler i finansgrupper fra april 2015.[15]

Finanstilsynets vurderinger på området er uendrede. Konsolideringsbestemmelsene vil i utgangspunktet følge direkte av CRR, men etter Finanstilsynets vurdering er det fortsatt behov for å klargjøre i forskrift hva bestemmelsene i CRR innebærer. Dette gjelder særlig CRR artikkel 18 som regulerer prinsipper for konsolidering. For eksempel er "deltakerinteresser som forvaltes av et foretak sammen med ett eller flere foretak" i mange land tolket som det kun gjelder felleskontrollert virksomhet ("joint ventures"), mens blant annet norske myndigheter har tolket dette som alle deltakerinteresser. Konsolideringsplikt for deltaking i samarbeidende grupper er en nasjonal bestemmelse som følger av finansforetaksloven, se også nærmere om dette i kapittel 13. Gjeldende regulering i CRR/CRD IV-forskriften anses å være i tråd med utkast til tekniske standarder (RTS) om konsolidering som EBA har utarbeidet med hjemmel i

[14] Se omtale i høringsnotatet fra 2014 om gjennomføring av CRD IV i norsk regelverk, side 31 til 33
[15] https://www.regjeringen.no/contentassets/74134fa8b3a44c189b7358afe03958e7/15_1853_horingsnotat_fma.pdf

CRR artikkel 18[16]. Det foreslås enkelte endringer i CRR/CRD IV-forskriften for å unngå dobbeltregulering mot bestemmelser i forordningen.

2.4 Store engasjementer

Forordningens bestemmelser om store engasjementer er i stor grad gjennomført i forskrift 22. desember 2016 nr. 1615 om kredittinstitusjoners og verdipapirforetaks store engasjementer (forskrift om store engasjementer). Forskriften inneholder imidlertid enkelte nasjonale valg.

I forskrift om store engasjementer § 4 tredje ledd bokstav e er det et unntak rettet mot leasingforetaks engasjementer med restverdigarantister. Bestemmelsen ble innført i forbindelse med gjennomføringen av CRD I[17]og ble tatt inn som følge av et forslag fra Finanstilsynet (Kredittilsynet) om særskilt behandling av restverdigarantiavtaler med bilforhandlere i forbindelse med leasingkontrakter.[18]

Ettersom det ikke følger av forordningen at slike garantier skal anses som engasjementer med restverdigarantisten i regelverket om store engasjementer, er det etter Finanstilsynets vurdering ikke nødvendig å presisere unntaket.

Det foreslås å videreføre følgende nasjonale valg i tråd med vurderingene gjort i 2014. Presiseringene flyttes fra forskrift om store engasjementer til CRR/CRD IV-forskriften:

- Engasjementer som gjøres opp innen påfølgende virkedag er unntatt fra regelverket, jf. forskrift om store engasjementer § 4 (f) og CRR art. 400 (2) (f).
- OMF-engasjementer risikovektes med 10 prosent. Før risikovekting skal ikke OMF-engasjementer overstige 250 prosent av foretakets ansvarlige kapital, jf. forskrift om store engasjementer § 6 annet ledd og § 5 og CRR 400 (2) (a).
- Engasjementer med kommuner risikovektes med 20 prosent, mens for kommunale foretak er risikovekten 100 prosent, jf. forskrift om store engasjementer § 6 tredje ledd bokstav b og CRR 400 (2) (b).
- Engasjementer med, eller garantert av, datterselskap risikovektes med 0 prosent, jf. forskrift om store engasjementer § 6 første ledd bokstav e og CRR 400 (2) (c).
- Engasjementer med, eller garantert av, finansforetak i samme konsern risikovektes med 20 prosent, jf. forskrift om store engasjementer § 6 tredje ledd bokstav a og CRR 400 (2) (c).

Øvrige bestemmelser i forskrift om store engasjementer vil være dekket av CRR. Dette inkluderer definisjonen av ansvarlig kapital (eligible capital), hvor tilleggskapital maksimalt kan utgjøre en tredjedel av kjernekapitalen, jf. CRR art. 4 (71). Det foreslås derfor at forskriften oppheves etter tilpasningene som beskrevet over.

Regelverket om store engasjementer for verdipapirforetak, forvaltningsselskaper og AIF-forvaltere er omtalt i kapittel 12.

[16] http://www.eba.europa.eu/regulation-and-policy/accounting-and-auditing/rts-on-methods-of-prudential-consolidation
[17] Høringen er tilgjengelig her: https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-utkast-til-forskrift-om-tilsyn-og/id98936/#1
[18] Finanstilsynets forslag ble oversendt Finansdepartementet 12. mars 2004. Saksnummer er 2002/1387.

2.5 Pilar 3 – offentliggjøring

Bestemmelser om offentliggjøring av finansiell informasjon (pilar 3) følger av finansforetaksloven § 14-5 og verdipapirhandelloven § 9-17. Opplysningskravene er spesifisert i kapitalkravsforskriften del IX (§§ 45-1 til 46-10). Ved gjennomføring av CRR i norsk rett, vil krav til offentliggjøring reguleres direkte i CRR del 8. Det foreslås derfor å oppheve disse bestemmelsene i kapitalkravsforskriften. Offentliggjøringskravene i forordningen inkluderer også særskilte offentliggjøringskrav for obligasjoner med fortrinnsrett som følger av artikkel 129(7). Dette kravet har til nå ikke vært innført i norsk regelverk (se omtale i punkt 2.2.1).

CRD IV artikkel 106 sier at tilsynsmyndigheten må ha myndighet til å kreve hyppigere offentliggjøring av informasjon og kreve ulike formater enn det som er spesifisert som standard i CRR. For å sikre tilstrekkelige hjemler til Finanstilsynet i for å kreve dette, foreslås det å flytte § 45-1 annet og tredje ledd i kapitalkravsforskriften i noe omarbeidet form til CRR/CRD IV-forskriften.

Krav til offentliggjøring av likviditetsinformasjon følger ikke direkte av CRR eller av kommisjonsforordningen om LCR. CRR artikkel 435 gir generelle offentliggjøringskrav knyttet til ulike risikoområder, herunder likviditetsrisiko. Det følger at nøkkelindikatorer knyttet til de ulike risikoområdene, skal offentliggjøres. Det er tatt inn en bestemmelse om offentliggjøring av likviditetsreservekravet i CRR/CRD IV-forskriften § 13. Dette skal offentliggjøres kvartalsvis sammen med foretakets regnskapsrapportering. Offentliggjøringen skal omfatte opplysninger om oppfyllelse separat for signifikante valutaer. Bestemmelsen foreslås videreført i CRR/CRD IV-forskriften, se forslag til § 37 tredje ledd. EBA publiserte 8. mars 2017 en anbefaling om offentliggjøring av informasjon om likviditetsbuffer og likviditetsstyring. Anbefalingen gjelder i utgangspunktet foretak som er utpekt som nasjonalt systemviktige. Nasjonale myndigheter kan be andre foretak om å følge hele eller deler av anbefalingen. Finanstilsynet vil komme tilbake til dette i eget rundskriv.

Etter direktivets artikkel 89 skal alle foretak offentliggjøre informasjon om sin virksomhet i andre land. For hvert land et foretak er etablert, skal det rapporteres navn på virksomheten, virksomhetsområde, geografisk beliggenhet, inntekter, antall årsverk, resultat før skatt, skattekostnad og mottatte offentlige subsidier. Bestemmelsen er ikke innført i norsk regelverk. Finanstilsynet foreslår derfor å innføre bestemmelsen i CRR/CRD IV-forskriften, dog slik at det for verdipapirforetak legges opp til at kravet fremgår av årsregnskapsforskriften. Se kapittel 12 for nærmere omtale av verdipapirforetak.

2.6 Likviditet

Det følger av CRR del seks at foretakene skal ha tilstrekkelige likviditetsreserver til å tåle perioder med begrenset tilgang på markedsfinansiering, og stabil langsiktig finansiering. Videre følger krav likviditetsrapportering. Kommisjonsforordning 2015/61[19] supplerer CRR ved å nærmere definere minstekrav til likviditetsreserve (LCR), jf. artikkel 460 i CRR.

Bestemmelser om likviditetsstyring, likviditetsreserve og stabil finansiering følger av finansforetaksloven § 13-7. Forordningen om LCR er gjennomført i CRR/CRD IV-forskriften del V og i forskrift 22. desember 2015 nr. 1841 om beregning av likvide eiendeler, utbetalinger

[19] http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32015R0061

og innbetalinger i likviditetsreserven (LCR). Det vises til høringsnotat av 1. juni 2015 om nye likviditetskrav[20].

I høringsnotatet omtales de nasjonale valgene som fremgår av forordningen. Et av de nasjonale valgene gjelder LCR i enkeltvalutaer. Finansdepartementet innførte med virkning fra 30. september krav til LCR i signifikante valutaer (valuta som enkeltvis utgjør mer enn 5 prosent av foretakets totale gjeld), jf. CRR/CRD IV-forskriften § 8[21]. Kravet følger imidlertid ikke direkte av forordningen om LCR. I forordningen fremgår det at foretakene skal ha samsvar mellom likvide eiendeler og netto likviditetsutgang i en valuta. Ved manglende samsvar i en signifikant valuta, kan et spesifikt likviditetskrav fastsettes som en del av Finanstilsynets evaluering av foretakets kapitalvurderingsprosesser (SREP), jf. artikkel 105 i CRD IV. Det åpnes imidlertid for at myndighetene kan fastsette identiske krav for foretak med samme risikoprofil.

Kommisjonsforordningen om LCR vil gjelde som norsk forskrift. Det foreslås derfor at forskrift om beregning av likvide eiendeler m.m. i LCR oppheves. I kommisjonsforordningen gis det noe nasjonalt handlingsrom både med hensyn til likvide eiendeler og netto utbetalinger i LCR. De nasjonale valgene er nærmere omtalt i høringsnotat av 1. juni 2015 om innføring av likviditetskrav, se punkt 5.4.4. Etter Finanstilsynets vurdering, er det ingen særskilte nasjonale valg som bør presiseres i forskrift.

Det foreslås at bestemmelsene i CRR/CRD IV-forskriften del V i hovedsak oppheves. Bestemmelsene i § 8 annet ledd om likviditetsreserve i signifikant valuta og § 13 om krav til offentliggjøring foreslås videreført.

Regelverket for likviditet for verdipapirforetak, forvaltningsselskaper og AIF-forvaltere er omtalt i kapittel 12.

2.7 Uvektet kjernekapitalandel

Banker, kredittforetak, finansieringsforetak, holdingforetak i finanskonsern som ikke er forsikringskonsern, og verdipapirforetak som har tillatelse til å yte nærmere angitte investeringstjenester, har fra 30. juni 2017 hatt et krav til uvektet kjernekapitalandel på 3 prosent. Alle banker skal i tillegg ha en buffer på minst 2 prosent. Systemviktige banker skal ha en uvektet buffer på minst 3 prosent.

Bestemmelsene om uvektet kjernekapitalandel er gitt i CRR/CRD IV-forskriften § 5. Eksponeringsmålet (nevneren) skal beregnes i henhold til reglene som følger av kommisjonsforordning (EU) 2015/62, vedlegg I til forskriften. Det legges til grunn at denne kommisjonsforordningen, som endrer CRR, innlemmes i EØS-avtalen samtidig som CRR. CRR inneholder, i motsetning til norsk regelverk, ingen tallfestede krav til uvektet kjernekapitalandel. Det framgår av punkt 18 i fortalen til forordningen at "Member States should be able to apply such measures as they consider appropriate". Minstekrav til uvektet kjernekapitalandel er en del av Kommisjonens forslag til endringer i CRR/CRD IV som nå er til behandling i Rådet og Europaparlamentet. Kommisjonen foreslår et minstekrav til uvektet

[20] https://www.regjeringen.no/contentassets/8487c0a20d9e49d0ab4ee15917a0eac1/finanstilsynets-horingsnotat-og-forskningsforslag.pdf
[21] https://www.regjeringen.no/contentassets/fcf8eba7837149c3a192d3c55449b7b1/krav-om-likviditetsreserve-i-signifik---brev-fra-ft.pdf

kjernekapitalandel på 3 prosent. Det er usikkert om systemviktige foretak vil få ytterligere krav. Finanstilsynet legger til grunn at de norske bufferkravene kan videreføres i pilar 2 med hjemmel i CRD artikkel 87 nr. 2.

Innlemming av kommisjonsforordning (EU) 2015/62 i EØS-avtalen og oppheving av beregningsforskriften, gjør at det er behov for å justere forskriftsbestemmelsen i CRR/CRD IV-forskriften. Kapitalmålet og beregning av eksponeringsmålet vil følge av kommisjonsforordning 2015/62. Finanstilsynet foreslår også endringer i forskriftsbestemmelsen slik at begrepet "uvektet kjernekapitalandel" blir benyttet i stedet for "uvektet kjernekapitaldekning", for å gjøre begrepsbruken konsistent med finansforetaksloven §§ 14-4 og 14-5.

CRR artikkel 429 inneholder to nasjonale valg, der engasjementer med offentlige foretak, jf. artikkel 429 (14), og konserninterne transaksjoner kan unntas fra eksponeringsmålet, jf. artikkel 429 (7). Det nasjonale valget relatert til konserninterne transaksjoner er ikke relevant i Norge ettersom det er betinget av tilsvarende unntak fra kapitalkrav, som ikke er gjennomført i norsk regelverk. Vilkårene for unntak for engasjementer med offentlige foretak er vurdert til å ikke være relevante for norske foretak. Det vises til vurdering av de nasjonale valgene oversendt Finansdepartementet 27. april 2017 (referanse 11/10112).

3 Kapitalkrav i pilar 2

Kravet om at foretakene skal ha en prosess for å vurdere samlet kapitalbehov i forhold til risikoprofil (ICAAP) og en strategi for å opprettholde nivået, er gitt i direktivets artikkel 73. Bestemmelsene om tilsynsmyndighetenes vurdering av disse prosessene (SREP) følger av direktivets artikkel 97, mens artikkel 102-104 omhandler tilsynsmessige virkemidler. Bestemmelsene om pilar 2 er gjennomført i finansforetaksloven §§ 13-6 og 14-6 samt verdipapirhandelloven §§ 9-16 og 9-18.

Det fremgår av direktivets artikkel 97(1)(c) at risikoer avdekket ved stresstester skal inkluderes i tilsynsmyndighetenes vurderinger. Direktivets artikkel 97(4) omhandler krav til frekvens på SREP avhengig av foretakets størrelse, systemviktighet etc. Finanstilsynets praksis anses i tråd med disse kravene, og fremgår av rundskriv 12/2016[22].

SREP-prosessen er en sentral del av Finanstilsynets tilsynsmessige oppfølging og skal sikre at foretakene er tilstrekkelig solide. Pilar 2-kravene utformes som bindende krav i form av enkeltvedtak. Slike vedtak vil normalt være offentlige. Vurdering av kapitalbehovet i et fremoverskuende perspektiv, ut over kvantifiserte pilar 2-krav, vil normalt inngå i den løpende dialogen som Finanstilsynet har med de enkelte foretakene.

Etter norsk rett kan Finanstilsynet, med hjemmel i finansforetaksloven § 14-6, treffe vedtak om restriksjoner ved brudd på det totale kapitalkravet, det vil si pilar 1-kravet, pilar 2-kravet og det samlede bufferkravet. Forholdet mellom brudd på pilar 1-kravet, inklusive bufferkrav, og pilar 2-kravet er nærmere beskrevet i kapittel 4 om kapitalbuffere og makrotilsyn.

[22] https://www.finanstilsynet.no/nyhetsarkiv/rundskriv/2016/finanstilsynets-praksis-for-vurdering-av-risiko-og-kapitalbehov/

4 Kapitalbuffere og makrotilsyn

Erfaringene fra finanskrisen gjorde at det ble tatt inn bestemmelser om makrotilsyn og makroregulering i CRD IV for å begrense systemrisikoen i finansmarkedene. Lovbestemmelser og hjemler til forskriftsbestemmelser om kapitalbufferne ble tatt inn i finansieringsvirksomhetsloven (videreført i finansforetaksloven) og verdipapirhandelloven og trådte i kraft 1. juli 2013. Finanstilsynet oversendte i september 2013 forslag til forskriftsbestemmelser og høringsnotat om kapitalbufferne der disse er utførlig omtalt.[23] Eget forskriftsforslag og høringsnotat om systemviktige finansinstitusjoner og verdipapirforetak ble oversendt i november 2013.[24] Virkemidlene i CRD IV ble også omtalt i høringsnotatet fra 2014. Utfyllende forskriftsbestemmelser om kapitalbuffere er samlet i CRR/CRD IV-forskriften §§ 3, 7 og 23 til 25. I tillegg er det to forskrifter om motsyklisk kapitalbuffer, hvor den ene omhandler rammeverket til bufferen og den andre setter nivået[25].

Bufferkrav for verdipapirforetak, forvaltningsselskaper og AIF-forvaltere er omtalt i kapittel 12.

4.1 Systemrisiko og systemviktige foretak

For et foretak som er underlagt både en systemrisikobuffer og en buffer for systemviktige foretak (O-SII-buffer), følger det av EU-reglene at bare den høyeste av bufferkravene skal gjelde, med mindre systemrisikobufferen begrenses til nasjonal eksponering.

Kapitalbufferkravet som stilles til de systemviktige foretakene i Norge er lovfestet i finansforetaksloven § 14-3. Bufferkravet til systemviktige foretak er gitt som et påslag i systemrisikobufferen etter direktivets artikkel 133. Systemviktige foretak har et systemrisikobufferkrav på 5 prosent, mens kravet til øvrige foretak er 3 prosent. Den norske systemrisikobufferen er for hele virksomheten, ikke avgrenset til engasjement i Norge. Det følger av direktivet at myndighetene kan velge å anerkjenne andre lands systemrisikobuffer for norske foretaks engasjementer i andre land. ESRB publiserer anbefalinger der de oppfordrer til anerkjennelse av andre lands makrotilsynsvirkemidler[26] og har utformet et standard notifiseringsskjema for dette. Som følge av den norske praksisen med foretaksspesifikk systemrisikobuffer, har anerkjennelse av andre lands buffersatser, som er et nasjonalt valg i direktivets artikkel 134, ikke vært aktuelt. Finansdepartementet ba i brev av 20. desember 2017 Finanstilsynet om å vurdere anmodninger om resiprositet fra andre land. Det var presisert at saker av viktighet og/eller prinsipiell karakter skal forelegges Finansdepartementet.[27] Finanstilsynet vil vurdere resiprositet av andre lands fastsettelse av systemrisikobuffer og andre makrovirkemidler sak for sak.

[23] https://www.regjeringen.no/contentassets/822a3105c5a94031bfbb7cd4eccbe75b/kapitalbuffere.pdf
[24] https://www.regjeringen.no/contentassets/228810f0887f481db61d01fdfc7c8d1c/horingsnotat_systemviktige.pdf
[25] Forskrift 4. oktober 2013 nr 1170 om motsylisk kapitalbuffer og forskrift 12. desember 2013 nr. 1440 om nivå på motsyklisk kapitalbuffer.
[26] https://www.esrb.europa.eu/pub/pdf/recommendations/2018/esrb.amendment20180213_2018_01.en.pdf
[27] https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/notifisering-av-virkemidler-til-eba-og-esrb-mv/id2582893/

Der det for motsyklisk buffer er angitt nærmere regler om resiprositet i tråd med reglene i direktivet, jf. forskrift om nivå på motsyklisk buffer[28], eksisterer det ingen hjemmel til å anerkjenne andre lands satser for systemrisikobuffer i dagens regelverk. Det foreslås å ta inn en generell hjemmel som åpner for å anerkjenne andre lands systemrisikobuffer i CRR/CRD IV-forskriftens § 3, for det tilfellet at norske myndigheter skulle finne det hensiktsmessig.

Bestemmelsene om globalt systemviktige foretak i direktivets artikkel 131 er ikke tatt inn i norsk lov, da det ble vurdert som svært lite sannsynlig at norske foretak vil bli utpekt som globalt systemviktige. Denne vurderingen opprettholdes.

4.2 Automatiske restriksjoner ved brudd på bufferkrav

De automatiske restriksjonene ved brudd på det kombinerte kapitalbufferkravet beskrevet i direktivets artikkel 141 er gjennomført i finansforetaksloven § 14-3 femte ledd, verdipapirhandelloven § 9-15 a femte ledd og CRR/CRD IV-forskriften § 7. Finansdepartementet har fastslått[29] at ved brudd på det totale kapitalkravet, det vil si pilar 1-kravet, pilar 2-kravet og det samlede bufferkravet, treffes vedtak om restriksjoner etter finansforetaksloven § 14-6. De automatiske restriksjonene på utbytte mv. inntreffer kun ved brudd på pilar 1-kravet, inklusive det samlede buffekravet.

Finanstilsynet foreslår å endre denne praksisen, slik at pilar 2-kravet teller med i nivået for når automatiske restriksjoner på utbytte mv. inntreffer. En slik praksis er i tråd med EU-kommisjonens forslag til endringer i direktivet. Dette vil også bidra til å unngå uklarhet om de ulike kapitalelementene i vurderingen av bestemmelser etter krisehåndteringsdirektivet. En slik praksis vil også være i samsvar med de prinsipper som etter Finanstilsynets vurdering ligger til grunn for bestemmelsene om tidlig inngripen i den nye lovgivningen om krisehåndtering, jf. finansforetaksloven § 20-11 og merknadene til denne i Prop. 159L (2016-2017).

Det foreslås at dette presiseres i CRR/CRD IV-forskriften.

5 Virksomhetsstyring

Bestemmelser om virksomhetsstyring er gitt i direktivet artikkel 76 til 96. I tillegg til de overordnede bestemmelsene i finansforetaksloven kapittel 8 og 13, er de relevante forskriftsbestemmelsene delt mellom bestemmelser i finansforetaksforskriften og i CRR/CRD IV-forskriften. Det er også gitt regler om virksomhetsstyring i internkontrollforskriften[30]. Bestemmelsene i finansforetaksforskriften er felles for alle finansforetak, mens særbestemmelser er dekket i henholdsvis CRR/CRD IV-forskriften og Solvens II-forskriften. Av hensyn til foretakene, bør bestemmelser vedrørende samme tema så langt det er mulig, samles i én forskrift. Det foreslås at noen bestemmelser som naturlig hører sammen, samles i henholdsvis CRR/CRD IV-

[28] Finansdepartementet har fastsatt at norske finansinstitusjoner skal oppfylle krav til motsyklisk kapitalbuffer fastsatt av andre lands myndigheter for den del av virksomheten som drives i vedkommende land, samt eventuelt bufferkrav for virksomhet i land der myndighetene ikke har fastsatt eget bufferkrav.
[29] https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/pilar-ii-i-kapitalkravsregelverket/id2470535/
[30] Forskrift om risikostyring og internkontroll av 22. september 2008 gjelder ikke for foretak som omfattes av CRD IV-regelne, med unntak av verdipapirforetak og forvaltningsselskaper for verdipapirfond.

forskriften og Solvens II-forskriften i stedet for finansforetaksforskriften. For foretak omfattet av CRR/CRD IV, foreslås det at nye bestemmelser i hovedsak plasseres i CRR/CRD IV-forskriften del VIII.

5.1 System for risikostyring og internkontroll

Styrets ansvar for å etablere rammeverk for risikostyring og for å overvåke risiko
I CRD IV artikkel 76 (1), (2) og (4) behandles styrets ansvar for å fastsette strategier og retningslinjer for å måle, rapportere og styre risikoer som foretaket er utsatt for. Finansforetaksloven § 13-6 (4) dekker styrets ansvar for å overvåke og styre finansforetakets samlede risiko, og jevnlig vurdere om foretakets styrings- og kontrollfunksjoner er tilpasset risikonivået og virksomheten. CRR/CRD IV-forskriften § 26 *Styrets rolle* omfatter ikke direktivets artikkel 76 (4) om at styret skal sikre seg tilgang til risikoinformasjon og bestemme hva det vil ha av risikoinformasjon, herunder omfang, format og frekvens. Det foreslås at dette gjennomføres i § CRR/CRD IV-forskriften.

I CRR/CRD IV-forskriften § 26, omtales krav til retningslinjer for å skille mellom kontrollfunksjonene og å unngå interessekonflikter. Det foreslås at § 26 utvides for å slå fast styrets ansvar for å fastsette retningslinjer som sikrer tilstrekkelig ansvarsdeling mellom foretakets virksomhetsområder og forhindrer interessekonflikter i organisasjonen. Forskriftsbestemmelsen bør omfatte retningslinjer for arbeidsdeling og forebygging av interessekonflikter for hele foretaket, ikke begrenset til kontrollfunksjonene. Det foreslås derfor at bestemmelsen endres slik at den reflekterer direktivets artikkel 88 (1).

Risikoutvalg
I artikkel 76 (3) behandles styrets ansvar for å etablere et risikoutvalg i foretak som er viktige ut fra størrelse, kompleksitet og organisering, samt krav til utvalgets medlemmer. Finansforetaksloven § 13-6 (4) krever at foretaket skal ha et risikoutvalg oppnevnt av styret som skal forberede styrebehandlingen. Risikoutvalgets oppgaver og ansvar, samt regler om dispensasjonsadgang, er gjennomført finansforetaksforskriften §§ 13-1 og 13-2. Bestemmelsen gjelder også forsikringsforetak. Det foreslås derfor at bestemmelsene om risikoutvalg beholdes i finansforetaksforskriften, men at det foretas noen justeringer i ordlyden. Se nærmere omtale under punkt 5.4 om hvilke foretak som underlegges krav til risikoutvalg.

Risikokontrollfunksjonen
Artikkel 76 (5) stiller krav til risikokontrollenhetens uavhengighet, ressurstilgang og autoritet. Risikokontrollfunksjonen skal være involvert i utarbeidelsen av foretakets risikoappetitt, risikostrategi og overordnede risikorammer, samt i vurderinger som har vesentlig betydning for foretakets samlede risiko. Bestemmelsen er delvis dekket i CRR/CRD IV-forskriften § 29 *Risikokontroll*. Det foreslås at direktivteksten reflekteres i mer detalj i CRR/CRD IV-forskriften.

Risikostyring og internkontroll
Artikkel 79–87 behandler en rekke risikoer og krav til styring og kontroll med disse. Styring og kontroll med enkeltrisikoer er gjennomført i finansforetaksloven § 13-6 (2) som lister opp en rekke risikoer det skal tas hensyn til ved vurdering av risiko knyttet til virksomheten. CRR/CRD IV-forskriften § 27 *Systemer for risikostyring og internkontroll* første ledd bokstav a) til i) inneholder også en slik opplisting. Opplistingen av risikoer i henholdsvis lov og forskrift er ikke helt sammenfallende hva gjelder risikotyper. Forskriftsteksten vurderes som mest

dekkende for teksten i direktivet. Det foreslås at opplistingen av risikoene i CRR/CRD IV-forskriften § 27 utvides med kredittrisiko og konsentrasjonsrisiko og at bestemmelsen endrer tittel til "risikostyring og internkontroll".

Videre foreslås § 27 endret, slik at det framgår at retningslinjene for risikostyring skal omfatte rutiner for å identifisere og evaluere risikoer knyttet til nye og vesentlige endringer i produkter, tjenester og andre aktiviteter. Kontrollfunksjonene for risikostyring og etterlevelse skal involveres i risikovurderingene. Samtidig foreslås det at ovennevnte rutine skal inkludere ved utkontraktering av virksomheter, jf. tilsvarende bestemmelse i forskrift om risikostyring og internkontroll (som ikke lenger gjelder kredittinstitusjoner) §§ 5 og 6.

5.2 Krav til styret og ledelse

CRD IV artikkel 91 inneholder krav til styret og ledelse. Krav til styret og ledelse i finansforetak følger av finansforetaksloven § 3-5, finansforetaksforskriften § 9-2 og kravene til forsvarlig virksomhetsstyring i finansforetaksloven § 8-6 og § 13-5. Enkelte av kravene i CRD IV artikkel 91 er ikke eksplisitt regulert i finansforetaksloven eller i finansforetaksforskriften, men kan anses å følge av forannevnte bestemmelser. Krav til styre og ledelse i finansforetak er omtalt i høringsnotatet med forslag til forskrifter til finansforetaksloven mv. av 18. desember 2015 side 21 og i merknader til finansforetaksforskriften § 9-1 som er inntatt i Vedlegg 1 til forskriften.

Bestemmelsen i artikkel 91 nr. 3 fastsetter at styremedlemmer i finansforetak som er viktige ut fra størrelse, kompleksitet og organisering, kan ha et begrenset antall verv. Finansforetaksforskriften § 9-2 fastsetter begrensinger på antall verv for styremedlemmer i finansforetak som i mer enn 12 måneder har hatt en samlet forvaltningskapital høyere enn 200 milliarder kroner.[31] Finanstilsynet anser at det kan være hensiktsmessig at de øvrige kravene til styret fastsatt i artikkel 91, reguleres i finansforetaksforskriften. Finanstilsynet foreslår blant annet å regulere at den generelle sammensetningen av styret skal gjenspeile en tilstrekkelig bredde av erfaring. Finanstilsynet viser til tilsvarende regulering inntatt i MiFID II- forskriften[32] § 2-5 første og sjette til åttende ledd, jf. også Prop. 77 L (2017-2018) med forslag til ny verdipapirhandellov § 9-10.

5.3 Valgkomité

Bestemmelsen i CRD IV artikkel 88 (2) stiller krav til at foretak som er viktige ut fra størrelse, kompleksitet og organisering, skal ha et nominasjonsutvalg, gjelder bare der ledelsesorganet i henhold til nasjonal rett har kompetanse i forbindelse med utvelgelsen og utnevnelsen av sine medlemmer. Dette er ikke tilfelle for norske finansforetak. Med unntak for valg av ansatterepresentanter i styret, er det generalforsamlingen eller foretaksforsamlingen som velger styrets leder og de øvrige styremedlemmene, jr. finansforetaksloven § 8-4 annet ledd, finansforetaksloven § 8-4 annet ledd og § 8-15. Finanstilsynet foreslår derfor ikke ytterligere regulering av valgkomiteen i finansforetak, utover de reglene som allerede er tatt inn i finansforetaksloven § 8-4 annet ledd og finansforetaksforskriften § 8-5.

[31] Foretakenes konsernregnskap for det foregående år. For foretak som har eierandeler i kredittforetak som utsteder obligasjoner med fortrinnsrett, skal deres forholdsmessige andel regnes med.
[32] Forskrift 4. desember 2017 nr. 1913 om verdipapirforetak, regulerte markeder, datarapporteringstjenester og handel i varederivater og utslippskvoter.

Finansforetaksloven § 8-4 annet ledd gir hjemmel for å fastsette krav om at generalforsamlingen i nærmere angitte foretak skal oppnevne en valgkomité som skal forberede valget av styrets medlemmer, hvem som kan oppnevnes og nærmere regler om valgkomitéens arbeid. Finansforetakets vedtekter skal inneholde regler om valget. Finansforetaksforskriften § 8-5 regulerer hvilke foretak som skal ha valgkomité. Finansforetak som i mer enn 12 måneder har hatt en samlet forvaltningskapital høyere enn 20 milliarder kroner, skal ha en valgkomité. For øvrig er ikke valgkomité regulert.

Finanstilsynet har vurdert om det er hensiktsmessig å sette grensen for hvilke foretak som skal ha valgkomité, høyere eller lavere enn 20 milliarder kroner, eller å regulere at finansforetak som har verdipapirer notert på et regulert marked, plikter å ha en valgkomité.

For finansforetak med aksjer eller egenkapitalbevis notert på regulerte markeder i Norge, viser Finanstilsynet til norsk anbefaling om eierstyring og selskapsledelse av 30. oktober 2014, utgitt av norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse (NUES).[33] Finanstilsynet legger til grunn at aktuelle finansforetak følger NUES' anbefaling når det gjelder valgkomité.

Finanstilsynet foreslår ingen endring i den grensen som er satt i finansforetaksforskriften § 8-5 for hvilke foretak som må ha valgkomité. Finanstilsynet legger til grunn at også øvrige finansforetak vurderer om det er hensiktsmessig ut fra kravet om god virksomhetsstyring å vedtektsfeste at foretaket skal ha en valgkomité.

5.4 Definisjon av store foretak

Direktivet stiller krav til flere underutvalg av styret. Det følger av henholdsvis artikkel 76(3) og 95(1) at foretak som er av "vesentlig betydning og kompleksitet"[34] skal ha risikoutvalg og godtgjørelsesutvalg. Direktivet angir også begrensninger i antall styreverv for styremedlemmer i slike foretak.

I finansforetaksloven er det krav om at finansforetak etablerer revisjonsutvalg (§ 8-18), risikoutvalg (§ 13-6) og godtgjørelsesutvalg (§ 15-4). I dag er det flere bestemmelser i finansforetaksforskriften som åpner for unntak fra å ha egne styreutvalg, slik at det samlede styret fungerer som revisjonsutvalg (§ 8-4), risikoutvalg (§ 13-1) eller godtgjørelsesutvalg (§ 15-3). Begrensninger i antall styreverv for styremedlemmer er regulert i finansforetaksforskriften § 9-2.

Vurderinger
Over tid er det etablert ulike grenser i norske regler for unntak fra bestemmelsene.[35]
Finanstilsynet vurderer det slik at krav til å ha egne styreutvalg omfatter langt flere foretak enn det proporsjonalitetsintensjonen i direktivet tilsier. Finanstilsynet foreslår en felles definisjon av store foretak ("vesentlig av betydning og kompleksitet"). Dette vil medføre en felles terskel for unntak fra flere bestemmelser i finansforetaksloven knyttet til virksomhetsstyring.

[33] http://wpstatic.idium.no/nues.no/2017/06/2014-10-30Anbefaling2014NORweb.pdf
[34] "Significant in terms of their size, internal organisation and the nature, scope and complexity of their activities"
[35] I norsk regelverk er dette i dag gjennomført slik at foretak med 20 milliarder kroner er pålagt å ha risikoutvalg og foretak med mer enn 5 milliarder kroner i forvaltningskapital eller flere enn 50 ansatte er pålagt å ha godtgjørelsesutvalg. Foretak med mer enn 20 milliarder i forvaltningskapital er også pålagt å ha revisjonsutvalg. I norsk regelverk er det videre tatt inn krav til begrensninger i antall styreverv for styremedlemmer i foretak med mer enn 200 milliarder kroner i forvaltningskapital (inkl lån overført til kredittforetak).

Det følger av svensk rett at foretak som er "betydande i fråga om storlek, intern organisation och verksamhetens art, omfattning och komplexitet ska se till att styrelsen har ett riskutskott". Svenske myndigheter har vurdert at Finansinspektionen skal avgjøre hvilke foretak som skal anses å være "betydande". Finansinspektionen har gitt uttrykk for at de som et utgangspunkt vil vurdere foretak som *"har riskvägda tillgångar som uppgår till, eller överstiger, 500 miljarder kronor på balansdagen för föregående räkenskapsår"* som "betydande", men at også andre faktorer kan spille inn[36]. I dansk lovgivning har en åpnet for at bestemmelser om godtgjørelsesutvalg, risikoutvalg og nominasjonsutvalg kun skal gjelde foretak som har kapitalandeler som handles på regulert marked eller har 1000 fulltidsansatte eller flere.

EBA publiserte i september 2017 en anbefaling[37] om styring og kontroll (internal governance) som i punkt 19 angir flere kriterier for å fastslå om et foretak er av vesentlig betydning og kompleksitet. Etter Finanstilsynets vurdering, vil det gi bedre forutsigbarhet dersom det i forskrift fastsettes noen klare kriterier for hvilke foretak som underlegges særskilte krav til styreutvalg mv. Finanstilsynet foreslår derfor at det i finansforetaksforskriften tas inn en definisjon av hvilke foretak som anses som store, og slik at foretak som ikke anses store, unntas fra kravene om særskilte utvalg. Den foreslåtte definisjonen vil omfatte foretak som er utpekt som systemviktige, foretak som har forvaltningskapital, inkludert lån overført til kredittforetak, over 100 milliarder kroner og som inngår i finanskonsern, og foretak som har tillatelse til å bruke interne modeller. Størrelsen er satt slik at den er vesentlig høyere enn dagens terskel for krav til risikoutvalg og godtgjørelsesutvalg, og favner kun de største finansforetakene i Norge.

Finanstilsynet foreslår at definisjonen benyttes som terskel for unntak fra alle krav om styreutvalg og for i hvilke foretak styremedlemmer er underlagt regler om maksimalt antall styreverv. Finanstilsynet ser ikke grunnlag for å opprettholde en annen unntaksgrense for revisjonsutvalget og mener det er hensiktsmessig at terskelen legges på samme nivå som for de øvrige styreutvalgene. Finanstilsynet vil imidlertid understreke at en slik endring ikke har til hensikt å medføre reduksjon i omfanget av informasjon, diskusjoner, med videre på de ulike områdene som i dag ligger til egne styreutvalg. Styret skal ha en samlet kompetanse tilstrekkelig til å ivareta styrets oppgaver. Videre bør hele styret delta i diskusjoner av betydning for foretakets risiko- og kapitalbehov, ettersom styret som kollegium er ansvarlig for disse beslutningene. Finanstilsynet forutsetter at utvalgenes oppgaver og kompetansekrav ivaretas av styret i de tilfeller der styret ikke ønsker å opprette egne utvalg, det vil si at et samlet styre fungerer som utvalg. Foretak som ikke faller inn under definisjonen av store foretak kan velge å opprette egne utvalg som saksforberedende organ for styret på de respektive områdene dersom styret mener det er hensiktsmessig for å oppfylle styrets forpliktelser.

Betydningen av størrelseskriteriet for krav til kontrollfunksjoner

Det følger av finansforetaksloven § 13-5 (2) at et finansforetak skal ha uavhengige kontrollfunksjoner med ansvar for internrevisjon, risikostyring og etterlevelse av krav fastsatt i eller i medhold av lov eller forskrift. Dette følger også av EBAs anbefaling om styring og kontroll, jf. tidligere omtale. I CRR/CRD IV-forskriften § 30 tredje ledd heter det at i mindre foretak med mindre kompleks struktur, kan en leder med andre ansvarsområder i tillegg ha ansvaret for kontrollfunksjonen dersom interessekonflikter unngås. Finanstilsynet har uttalt i en samlerapport fra tematilsyn om operasjonell risiko[38] i 2017 at foretak over en viss

[36] https://www.fi.se/globalassets/media/dokument/fffs-bilagor/2014/beslutspm-fffs-2014-1232.pdf
[37] https://www.eba.europa.eu/documents/10180/1972987/Final+Guidelines+on+Internal+Governance+%28EBA-GL-2017-11%29.pdf/eb859955-614a-4afb-bdcd-aaa664994889
[38] https://www.finanstilsynet.no/nyhetsarkiv/nyheter/2017/tematilsyn-innen-operasjonell-risiko--hendelser/

terskelverdi, lignende definisjonen av store foretak foreslått over, bør ha separate kontrollfunksjoner for risikostyring og etterlevelse. Den generelle kompleksiteten og omfanget av virksomheten i slike store foretak krever høy kompetanse og mye ressurser av begge kontrollfunksjonene. Videre er bruk av IRB-modeller krevende og opptar mye ressurser hos risikostyringsfunksjonen. Det er derfor ikke ønskelig at kontrollfunksjonene for risikostyring og etterlevelse ivaretas av samme enhet i disse foretakene. Finanstilsynet foreslår at en slik presisering tas inn i CRR/CRD IV-forskriften.

6 Godtgjørelse

CRD IV artikkel 92-96 inneholder krav til godtgjørelsesordninger. Direktivbestemmelsene om godtgjørelsesordninger er i stor grad gjennomført i finansforetaksforskriften kapittel 15, jf. finansforetaksloven kapittel 15. Bestemmelsene om godtgjørelsesordninger er nærmere omtalt i Finanstilsynets høringsnotat fra 2014 om gjennomføring av CRD IV i norsk regelverk punkt 10. Det er enkelte bestemmelser i CRD IV om godtgjørelsesordninger som ikke er direkte regulert i finansforetaksforskriftens kapittel 15. Etter Finanstilsynets vurdering bør det gjøres enkelte tilpasninger i finansforetaksforskriften kapittel 15.

CRR artikkel 450 inneholder regler om offentliggjøring av informasjon om godtgjørelsesordninger som er mer omfattende enn informasjonsplikten etter finansforetaksforskriften § 15-3 annet ledd. Når CRR gjennomføres i norsk rett, bør derfor finansforetaksforskriften § 15-3 annnet ledd oppheves.

Direktivets artikkel 94 har enkelte nasjonale valg. Utgangspunktet etter direktivet 94 bokstav g) er at variabel godtgjørelse ikke skal utgjøre mer enn 100 prosent av den faste godtgjørelsen. Direktivet åpner for at det enkelte land kan fastsette en lavere grense for den variable godtgjørelsen enn 100 prosent. Etter finansforetaksforskriften § 15-4 tredje ledd kan variabel godtgjørelse for daglig leder og medlemmene av ledergruppen i en bank ikke utgjøre mer enn halvparten av den faste godtgjørelsen. Finanstilsynet foreslår å videreføre denne bestemmelsen.

Medlemsstatene kan åpne for at institusjonene, etter nærmere fastsatte prosedyrer, kan tillate at variabel godtgjørelse utgjør inntil 200 prosent av fast godtgjørelse. Norge har valgt å benytte seg av dette nasjonale valget. Det er i finansforetaksforskriften § 15-4 annet ledd annet punktum åpnet for at generalforsamlingen eller tilsvarende organ kan beslutte at den variable godtgjørelsen kan utgjøre inntil det dobbelte av den faste godtgjørelsen, dvs. 200 prosent av den faste godtgjørelsen forutsatt at fastsatte vilkår er oppfylt. Denne bestemmelsen gjelder ikke for daglig leder samt medlemmene av ledergruppen i en bank, jf. avsnittet foran.

Direktivet artikkel 94 (g) (ii) fastsetter en nærmere prosedyre for å treffe et slikt vedtak. I finansforetaksforskriften § 15-4 annet ledd annet punktum er det fastsatt prosedyrer for å treffe et vedtak som nevnt. Denne bestemmelsen avviker imidlertid noe fra bestemmelsen i direktivet. Det følger av direktivet at myndighetene så snart som mulig skal ha informasjon om anbefalingen til aksjonærene og eierne, i tillegg til at myndighetene skal få informasjon om aksjonærene/eierne har truffet en beslutning om en forhøyet variabel godtgjørelse. Finanstilsynet foreslår å endre bestemmelsen i finansforetaksforskriften § 15-4 annet ledd bokstav c) slik at Finanstilsynet skal få informasjon om styrets anbefaling til

generalforsamlingen forut for generalforsamlingens behandling av saken. Videre foreslår Finanstilsynet en bestemmelse om at medarbeidere som berøres av styrets anbefaling, ikke direkte eller indirekte kan stemme som aksjonær eller eier når styrets anbefaling behandles i generalforsamlingen eller i tilsvarende organ.

Ifølge artikkel 94 (g) (iii) kan nasjonale myndigheter tillate at foretakene foretar neddiskontering av inntil 25 prosent av den samlede variable lønn, såfremt den utbetales i instrumenter som har en løpetid på minst fem år. Norge har valgt å innta en slik bestemmelse, jf. finansforetaksforskriften § 15-4 tiende ledd. Finanstilsynet foreslår ingen endring i denne bestemmelsen. Finanstilsynet har fastsatt at foretakene kan benytte en neddiskonteringsfaktor i samsvar med prinsippene i "Guidelines on the application notional discount rate for variable remuneration"[39], jf. Finanstilsynets rundskriv 15/2014 punkt 4.2.2. Finanstilsynet vil oppdatere rundskrivet når forskriftsendringer er gjennomført.

Ifølge direktivets artikkel 94 (l) skal minst 50 prosent av den variable godtgjørelsen gis i form av en kombinasjon av aksjer eller andre egenkapitalinstrumenter. Medlemsstatene kan i henhold til artikkel 94 (l) annet ledd begrense hvilke instrumenter som kan inngå, og gi føringer for sammensetningen. Artikkel 94 (m) regulerer at en vesentlig del og minst 40 prosent av den variable godtgjørelsen skal utsettes i minst tre til fem år. I finansforetaksforskriften § 15-4 sjette ledd er det tatt inn en bestemmelse om at minst halvparten av årlig variabel godtgjørelse skal gis i form av aksjer eller andre egenkapitalinstrumenter utstedt av foretaket eller et annet foretak i konsernet, eller i form av betinget kapital som avspeiler foretakets verdiutvikling, som ikke kan disponeres fritt av den enkelte tidligere enn jevnt fordelt over en periode på minst tre år. Finanstilsynet foreslår ingen endringer i disse reglene.

Enkelte bestemmelser i direktivets artikkel 94 er ikke gjennomført i finansforetaksforskriften. Dette gjelder bestemmelsene i artikkel 94 (m) annet ledd om variabel godtgjørelse som utgjør et "særlig stort beløp" (uten at dette er nærmere kvantifisert i bestemmelsen), 94 (n) om at variabel godtgjørelse kun skal betales ut dersom det er forsvarlig sett i forhold til foretakets samlede finansielle stilling, og om fastsettelse av kriterier for anvendelse av fradrag og tilbakebetaling, 94 (i) om godtgjørelsesavtaler knyttet til kompensasjon eller utløsning fra arbeidskontrakter fra tidligere arbeidsforhold og 94 (m) som regulerer medarbeidere som slutter før pensjonsalderen. Dette foreslås regulert i finansforetaksforskriften § 15-4.

CRD IV artikkel 95 regulerer sammensetningen av godtgjørelsesutvalget, herunder at lederen og medlemmene av godtgjørelsesutvalget er styremedlemmer som ikke deltar i den daglige ledelse av foretaket ("*who do not perform any executive function in the institution concerned*"). Det følger av finansforetaksforskriften § 15-3 tredje ledd at godtgjørelsesutvalget skal være oppnevnt av styret. Finanstilsynet foreslår å presisere i forskriften at godtgjørelsesutvalget skal bestå av hele eller deler av styret, og ha minst én representant for de ansatte. Videre foreslår Finanstilsynet å presisere at leder og medlemmene av godtgjørelsesutvalget ikke kan inngå i den daglige eller faktiske ledelse av foretaket.

[39] https://www.eba.europa.eu/documents/10180/643987/EBA-GL-2014-01+%28Final+Guidelines+on+the+discount+rate+for+remuneration%29.pdf

7 Kvalitative likviditetskrav

Kvalitative krav til likviditetsstyring følger av CRD IV artikkel 86. Forskrift om forsvarlig likviditetsstyring omfatter hovedtrekkene i artikkel 86. Det foreslås at regler om likviditetsrisiko og likviditetsstyring samles i CRR/CRD IV-forskriften, og at hoveddelen av bestemmelsene i forskrift om forsvarlig likviditetsstyring tas inn i CRR/CRD IV-forskriften del V. Bestemmelser vedrørende internkontroll på likviditetsområdet foreslås innlemmet sammen med øvrige bestemmelser om internkontroll i CRR/CRD IV-forskriften del VIII. Forskrift om forsvarlig likviditetsstyring foreslås opphevet.

Nærmere om de enkelte bestemmelsene
Forskrift om forsvarlig likviditetsstyring § 2 inneholder krav til at foretaket skal ha en likviditetsstrategi, med detaljerte krav til innholdet i strategien. Hovedtrekkene sammenfaller med artikkel 86 (1) og (2). Det foreslås at bestemmelsene videreføres i CRR/CRD IV-forskriften.

Det følger av § 3 at foretaket skal ha rammer for likviditetsrisiko og risikotoleranse. Hovedtrekkene dekkes av artikkel 86 (1), (3) og (7). Det foreslås at bestemmelsene videreføres i CRR/CRD IV-forskriften.

§ 4 inneholder krav til at foretaket skal ha en tilstrekkelig beholdning av likvide eiendeler. Krav til likviditetsreserve vil følge direkte av kommisjonsforordningen om LCR. For å unngå dobbeltregulering, foreslås det at bestemmelsen oppheves.

Det fremgår av § 5 at foretaket skal ha stabil diversifisert langsiktig finansiering. Tilsvarende følger av CRR artikkel 413. Det foreslås derfor at bestemmelsen oppheves.

Etter § 6 skal foretaket ha en beredskapsplan med prosedyrer for å håndtere bortfall av likviditet for foretaket og likviditetssvikt i markedet. Artikkel 86 (10) er tilnærmet lik forskriftsbestemmelsen. Det foreslås at § 6 videreføres i CRR/CRD IV-forskriften.

Det følger av § 7 at foretaket skal ha metoder for å identifisere, måle og overvåke netto innlånsbehov til enhver tid. Bestemmelsen dekkes i hovedsak av artikkel 86 (1) og (4). Det foreslås at § 7 videreføres i CRR/CRD IV-forskriften.

Foretaket skal gjennomføre stresstester for å analysere likviditetssituasjonen, jf. § 8. En tilnærmet tilsvarende bestemmelse følger av artikkel 86 (9). Det foreslås at bestemmelsen videreføres i CRR/CRD IV-forskriften.

I §§ 9 til 11 fremgår regler om ansvarsforhold, overvåkning og rapportering til styret. Bestemmelser vedrørende internkontroll på likviditetsområdet kan med fordel fremgå sammen med øvrige bestemmelser om internkontroll i CRR/CRD IV-forskriften del VIII. Det foreslås at §§ 9 til 11 i forskrift om forsvarlig likviditetsstyring styret tas inn i del VIII.

Av artikkel 86 (5) og (6) følger blant annet at foretakene skal skille mellom pantsatte og ubeheftede aktiva. Foretaket skal ta hensyn til den rettslige enhet hvor aktivaene befinner seg, og til eksisterende begrensninger av potensielle overføringer av likviditet og ubeheftede aktiver

mellom enheter. Disse bestemmelsene er i stor grad sammenfallende med kommisjonsforordningen om LCR, og det foreslås ikke ytterligere bestemmelser.

Det følger av artikkel 86 (8) at foretakene årlig skal vurdere alternative scenarier for likviditetsposisjoner og risikoredusering, samt de forutsetninger som ligger til grunn for finansieringsposisjonen. Det foreslås en ny bestemmelse i CRR/CRD IV-forskriften del V som dekker en slik årlig gjennomgang.

Krav til gjenopprettingsplaner på likviditetsområdet følger av CRD IV artikkel 86 (11). Krav til gjenopprettingsplaner generelt følger av krisehåndteringsdirektivet artikkel 5 til 9. Regler om gjenopprettingsplaner er nylig tatt inn i finansforetaksloven § 20-5, ref. Prop. 159L (2017-2018). Etter § 20-5 (6) kan departementet i forskrift fastsette nærmere regler om foretakenes gjenopprettingsplaner. Det anses at artikkel 86(11) vil være tilstrekkelig dekket gjennom lovbestemmelsen og tilhørende forskrift, slik at det ikke er behov for en særskilt forskriftsbestemmelse for likviditetsområdet i CRR/CRD IV-forskriften i tillegg.

8 Kontroll med eiere av kvalifiserte eierandeler i finansforetak

CRD IV artikkel 22 til 27 inneholder regler om kontroll med eiere av kvalifiserte eierandeler i finansforetak. Reglene er hovedsakelig gjennomført i finansforetaksloven §§ 6-1 til 6-5 og i finansforetaksforskriften kapittel 6.

Det følger av CRD IV artikkel 26 at finansforetak skal gi melding til tilsynsmyndigheten både ved erverv og ved avhendelse av eierandel som medfører at en eierandel overstiger eller synker under tersklene på 10, 20, 30 eller 50 prosent av kapitalen eller stemmene i finansforetaket. I henhold til finansforetaksforskriftens § 6-4 skal et finansforetak snarest gi Finanstilsynet melding om erverv som innebærer at noen er blitt eier av kvalifiserte eierandeler i finansforetak. Det er ikke tatt inn et krav om at finansforetak også skal gi melding ved erverv som overstiger nevnte terskler, eller ved avhendelse av eierandel, slik direktivet regulerer. Tidligere hadde finansforetakene en slik meldeplikt etter forskrift 18. desember 2003 nr. 1639 om eierkontroll i finansinsitusjoner § 6. Finanstilsynet foreslår at finansforetaksforskriftens § 6-4 om meldeplikt utvides for å bli i tråd med direktivets bestemmelser.

CRD IV artikkel 22 nr. 3 har bestemmelser om saksbehandlingsregler og frist for å avgjøre en søknad om erverv av kvalifisert eierandel. Fristen er 60 arbeidsdager. Bestemmelsen åpner for at myndighetene innen 50 arbeidsdager kan anmode om ytterligere opplyninger. I så fall suspenderes vurderingsperioden frem til svar er mottatt, men ikke med mer enn 20 arbeidsdager. For erververe fra tredjeland kan imidlertid vurderingsperioden i slike tilfeller suspenderes noe lengre, men maksimalt i 30 arbeidsdager, jf. artikkel 22 nr. 4. Etter finansforetaksloven § 6-2 (2) avbrytes fristen ved anmodning om ytterligere opplysninger frem til svar fra erverver er mottatt, men med maksimalt 20 arbeidsdager hvis erververen er undergitt tilsyn i eller er hjemmehørende i en EØS-stat. For andre erververe har loven ingen maksimalfrist for hvor lenge fristen avbrytes. Selv om slik frist ikke er tatt inn i loven, vil Finanstilsynet, når CRD IV-direktivet gjennomføres i norsk rett, være forpliktet til å følge den

angitte maksimalfristen i direktivet. Finanstilsynet foreslår at maksimalgrensen på 30 arbeidsdager tas inn i finansforetaksloven. Tilsvarende begrensning var tatt inn i den nå opphevede finansieringsvirksomhetsloven § 2-3 (3).

9 Tilsyn

CRD IV inneholder omfattende krav til tilsynsmyndighetene. Det vises til omtale i Finanstilsynets høringsnotat fra 2014 om gjennomføring av CRD IV i norsk regelverk, kapittel 12. Direktivet har videre en rekke bestemmelser som regulerer samarbeidet mellom tilsynsmyndighetene i EØS-området og om rapporteringer til EBA.

Det er ikke behov for noen særskilt gjennomføring i lov eller forskrift av regler som kun retter seg mot tilsynsmyndighetene. Finanstilsynet må selv sørge for å ha et rutineverk på plass som ivaretar de forpliktelser tilsynsmyndighetene har etter direktivet. Finanstilsynsloven og tilhørende særlovgivning gir i tilstrekkelig grad Finanstilsynet den myndighet som er nødvendig for å oppfylle kravene stilt i CRD IV.

Når det gjelder tilsyn med finansforetak med hovedsete i en annen EØS-stat, samarbeid mellom tilsynsmyndighetene og mulighet til å pålegge opphør av virksomhet, er dette regulert i forskrift 28. desember 1993 nr. 1257 om tilsyn med finansforetak og forvaltningsselskap som har hovedsete i annen EØS-stat og som driver virksomhet i Norge mv.

Artikkel 101 i direktivet pålegger Finanstilsynet å gjennomgå internmodeller som benyttes til kapitalkravsberegninger minst hvert tredje år og pålegge tiltak dersom gjennomgangen avdekker brudd på kravene eller svakheter i modellene. Etter artikkel 101 (4) skal tillatelsen trekkes tilbake dersom foretaket ikke er i stand til å utbedre svakhetene innen rimelig tid. Finanstilsynet foreslår en ny bestemmelse i CRR/CRD IV-forskriften som presiserer Finanstilsynets myndighet til å pålegge tiltak og eventuelt tilbakekalle tillatelsen i slike tilfeller. Bestemmelsen erstatter gjeldende kapitalkravsforskrift § 3-1 (5).

10 Administrative sanksjoner og andre tiltak

CRD IV artikkel 64 flg. inneholder bestemmelser om sanksjoner som foreløpig ikke er tatt inn i norsk rett. Formålet med sanksjonsbestemmelsene er å oppnå er mer enhetlig tilsynsmessig oppfølging og sanksjonering av brudd på regelverket. EU/EØS-reglene stiller ikke krav til administrative sanksjoner hvis overtredelse av regelverket kan straffesanksjoneres.

Som omtalt nedenfor, har både finansforetaksloven og finanstilsynsloven straffebestemmelser. Det er derfor ingen plikt for norske myndigheter til å innføre overtredelsesgebyr på dette området.

I høringsnotatet av 24. januar 2014 om gjennomføring av CRD IV i norsk regelverk uttalte Finanstilsynet at spørsmålet om innføring av administrative sanksjoner bør vurderes i et bredere

perspektiv. Det ble vist til Sanksjonsutvalgets utredning av disse spørsmål (NOU 2003:15). Det ble videre vist til at sanksjonsvirkemidler tilgjengelig for Finanstilsynet anses å oppfylle de krav som ligger i prinsippet om effektiv sanksjonering.

Justis- og beredskapsdepartementet foreslo i Prop. 62 L (2015-2016) nye regler i forvaltningsloven og tvangsfullbyrdelsesloven mv., som følger opp Sanksjonslovutvalgets utredning. Forslaget ble vedtatt ved lov 27. mai 2016. Et nytt kapittel IV i forvaltningsloven om administrative sanksjoner trådte i kraft 1. juli 2017. Etter forvaltningsloven §§ 44 og 45 kan et forvaltningsorgan ilegge overtredelsesgebyr og administrative rettighetstap når det er fastsatt i lov.

Tradisjonelt har straff i form av bøter eller fengsel hovedsakelig vært sanksjonsmiddelet ved overtredelse av finanslovgivningen. For bestemmelser som ikke har vært straffebelagt, er det forvaltningsrettslige reaksjoner som har vært alternativet, der tilbakekall av konsesjon er det mest inngripende. I Norge har det ikke vært tradisjon for overtredelsesgebyr på bank- og forsikringsområdet. Det er imidlertid i særlovgivningen på finansområdet innført hjemmel for å ilegge overtredelsesgebyr som administrativ sanksjon for nærmere angitte overtredelser av særlovgivningen, eller det er forslått innført slik hjemmel. Det vises for eksempel til bestemmelsen i verdipapirfondloven § 11-6 om overtredelsesgebyr og til forslag til ny hvitvaskingslov inntatt i Prop. 40 (2017-2018), se lovforslaget §§ 49 og 50.

Finanstilsynet har i dag en rekke tilgjengelige sanksjonsmidler. Finanstilsynsloven § 4 inneholder generelle påleggshjemler for Finanstilsynet, herunder pålegg om retting dersom et foretak ikke har overholdt sine plikter i henhold til bestemmelser gitt i eller i medhold av lov. Videre kan Finanstilsynet i medhold av finanstilsynsloven § 4a gi pålegg om stans av virksomhet dersom Finanstilsynet antar at noen driver virksomhet som omfattet av finanstilsynsloven § 1 første eller tredje ledd uten nødvendig tillatelse. Uaktsom eller forsettlig overtredelse av pålegg etter finanstilsynsloven § 4a er straffebelagt, jf. finanstilsynsloven § 10 første ledd tredje punktum. Det følger også av finanstilsynsloven § 10 andre ledd at pålegg gitt av Finanstilsynet med hjemmel i bestemmelser gitt i eller i medhold av lov kan følges opp med en daglig løpende mulkt til forholdet er rettet. I finansforetaksloven § 22-2 er det tatt inn påleggsbestemmelser som utfyller og utvider Finanstilsynets kompetanse etter finanstilsynsloven. I finansforetaksloven § 22-1 er det tatt inn en straffebestemmelse som gjelder overtredelse av finansforetaksloven, forskrifter eller pålegg gitt med hjemmel i finansforetaksloven.

Forvaltningens bruk av straffelignende reaksjoner reiser prinsipielle rettssikkerhetsspørsmål. Finanstilsynets vurdering er at innføring av nye administrative sanksjoner i form av overtredelsesgebyr vil kreve lovhjemmel. Flere direktiver som berører finansforetak (Solvens II, IDD og PSD 2) inneholder regler om administrative sanksjoner som foreløpig ikke er tatt inn i norsk regelverk. I høringsnotat om betalingstjenestedirektivet (PSD 2) har imidlertid Finanstilsynet foreslått en samlet gjennomgang av i hvilken grad finansforetakslovens regler om straff bør erstattes av regler om administrative sanksjoner.. Vurdering av overtredelsesgebyr i tråd med kravene i CRD IV inngår naturlig i en slik samlet vurdering. Finanstilsynet fremmer derfor ikke forslag til ytterligere administrative sanksjoner i dette høringsnotatet.

11 Krav til startkapital

CRD IV artikkel 12 nr. 1 setter et minstekrav til startkapital på 5 millioner euro for kredittinstitusjoner. CRD IV artikkel 12 nr. 3 åpner for at medlemsstatene kan gi tillatelse til at særskilte kategorier av kredittinstitusjoner har enn lavere startkapital enn 5 millioner euro, men ikke mindre enn 1 million euro. Bestemmelsen om at startkapitalen minst må være 5 millioner euro er tatt inn i finansforetaksloven § 3-4 første ledd. Finansforetaksloven § 3-4 femte ledd annet punkt har en hjemmel for departementet til å samtykke til at banker, kredittforetak og finansieringsforetak i særlige tilfeller har et lavere samlet startkapital enn 5 millioner euro. Finanstilsynet foreslår at det fremgår av denne bestemmelsen at det ikke kan gis tillatelse til at en bank eller et kredittforetak har en lavere startkapital enn 1 million euro, i tråd med bestemmelsen i direktivet.

12 Særskilt om verdipapirforetak, forvaltningsselskaper og AIF-forvaltere

12.1 Verdipapirforetak

12.1.1 Innledning

Kravene til verdipapirforetak avhenger av hvilke investeringstjenester foretakene har tillatelse til å yte. Investeringstjenestene er listet opp i verdipapirhandelloven § 2-1 første ledd.[40] De investeringstjenester verdipapirforetak kan få tillatelse til å yte, er:

1. mottak og formidling av ordre knyttet til ett eller flere finansielle instrumenter ("mottak og formidling"),
2. utførelse av ordre på vegne av kunde ("utførelse av ordre"),
3. omsetning av finansielle instrumenter for egen regning ("egenhandel"),
4. aktiv forvaltning,
5. investeringsrådgivning,
6. fulltegningsgaranti for finansielle instrumenter eller plassering av finansielle instrumenter med fulltegningsgaranti ("plassering og garantistillelse"),
7. plassering av finansielle instrumenter der foretaket ikke avgir fulltegningsgaranti ("plassering uten garantistillelse"),
8. drift av multilateral handelsfasilitet,
9. drift av organisert handelsfasilitet.

Verdipapirforetak som har tillatelse til å yte investeringstjenestene egenhandel og plassering og garantistillelse er gjenstand for de mest omfattende kravene i CRD IV-reglene, for eksempel bufferkrav og krav til store engasjementer.

[40] Det følger av MiFID II-forskriften § 1-1 at drift av organisert handelsfasilitet også skal regnes som en investeringstjeneste etter verdipapirhandelloven § 2-1 første ledd. Investeringstjenesten som i dag er angitt i § 2-1 første ledd nr. 6 er i prp. 77L (2017-2018) foreslått delt opp i to separate tjenester (nr. 6 og 7). Finanstilsynet vil i dette høringsnotatet bruke tilsvarende inndeling av disse tjenestene.

Verdipapirforetak som ikke har tillatelse til å yte andre investeringstjenester enn mottak og formidling, utførelse av ordre, aktiv forvaltning og investeringsrådgivning og som ikke har tillatelse til å oppbevare eller forvalte finansielle instrumenter eller til å håndtere klientmidler, er ikke omfattet av CRD IV-reglene. Etter norsk praksis vil verdipapirforetak som har tillatelse til utførelse av ordre eller aktiv forvaltning, alltid kunne håndtere klientmidler. I Norge er det derfor bare verdipapirforetak som kun har tillatelse til å yte investeringstjenestene mottak og formidling eller investeringsrådgivning, uten å kunne oppbevare eller forvalte finansielle instrumenter eller håndtere klientmidler, som faller utenfor virkeområdet til CRD IV-reglene.

I gjeldende norsk rett er ovennevnte foretak i hovedsak omfattet av de gjennomførte CRD IV-reglene. Unntakene er enkelte bestemmelser som anses mindre relevante, for eksempel de kvantitative begrensningene på variabel godtgjørelse, jf. finansforetaksforskriften § 15-1 andre ledd.

Medlemslandene har anledning til å utvide virkeområdet for CRD IV-reglene nasjonalt. Finanstilsynet foreslår at gjeldende virkeområde videreføres. Etter Finanstilsynets vurdering bidrar krav til ansvarlig kapital og tilhørende rapportering til Finanstilsynet til bedre risikostyring i verdipapirforetak. Til dette kommer det også at det er foreslått et nytt soliditetsregelverk i EU for verdipapirforetak. Finanstilsynet mener det vil være hensiktsmessig å avvente resultatet av dette før det vurderes å gjøre endringer i gjeldende virkeområde.

Det foreslås å innføre en hjemmel for Finanstilsynet til å gi tillatelse til at verdipapirforetak med enkel forretningsmodell kan unntas enkelte bestemmelser, dersom disse blir uforholdsmessig kompliserte og tyngende i lys av den aktiviteten som drives. Tilsvarende hjemmel foreslås for finansieringsforetak, forvaltningsselskaper og AIF-forvaltere med tillatelse til å yte aktiv forvaltning som kan ha tilsvarende behov for unntak.

12.1.2 Bufferkrav

Det følger av CRD IV artikkel 128 at bestemmelsene om kapitalbuffere i direktivet ikke skal gjelde for andre verdipapirforetak enn de som har tillatelse til å yte investeringstjenestene egenhandel og plassering og garantistillelse. Små og mellomstore verdipapirforetak som yter nevnte tjenester kan unntas fra krav om bevarings- og motsyklisk buffer dersom slike unntak ikke medfører en trussel mot finansiell stabilitet, jf. CRD IV artikkel 128, 129 (2) og 130 (2). Unntak må begrunnes og varsles til EU-kommisjonen, ESRB, EBA og eventuelt berørte vertslandsmyndigheter.

I henhold til CRD IV artikkel 129 (4) og 130 (4), skal kategoriseringen av verdipapirforetak som små eller mellomstore gjennomføres i henhold til Kommisjonsanbefaling 2003/361/EC. I anbefalingen defineres (mikro,) små og mellomstore foretak som foretak med færre enn 250 ansatte, og som har en årlig omsetning som ikke overstiger 50 millioner euro og/eller har en total balanse som ikke overstiger 43 millioner euro. Anbefalingen inneholder til dels svært detaljerte regler for blant annet inflasjonsjustering av de finansielle grenseverdiene og behandling av foretak i konsern eller med deleierskap i andre foretak.

Verdipapirforetak kan også pålegges systemrisikobuffer og buffer for systemviktige foretak ut fra samme kriterier som gjelder for øvrige foretak.

Alle bufferkravene som følger av CRD IV er tatt inn i verdipapirhandelloven § 9-15a[41]. Det følger av bestemmelsen at departementet i forskrift kan unnta verdipapirforetak fra disse bufferkravene. Forskriftshjemmelen er brukt ved at verdipapirforetak inntil videre er unntatt fra alle bufferkravene, jf. verdipapirforskriften § 9-49 annet ledd.

Finanstilsynet legger til grunn at verdipapirforetak som har tillatelse til å yte investeringstjenestene egenhandel og plassering og garantistillelse må omfattes av krav om bevarings- og motsyklisk kapitalbuffer når CRD IV tas inn i EØS-avtalen. Gjeldende unntak for krav om bevarings- og motsyklisk kapitalbuffer må derfor oppheves for disse foretakene.

I høringsnotat om gjennomføring av CRD IV i norsk regelverk av 24. januar 2014, vurderte Finanstilsynet om det burde fastsettes unntak fra krav om bevarings- og motsyklisk buffer for små og mellomstore verdipapirforetak. Finanstilsynets vurdering var den gang at slike unntak ikke bør inntas. Denne vurderingen opprettholdes.

I høringsnotat om gjennomføring av CRD IV i norsk regelverk vurderte Finanstilsynet også om verdipapirforetak bør pålegges systemrisikobuffer og buffer for systemviktige foretak. Finanstilsynet fant at slike bufferkrav ikke burde pålegges. Det vises til begrunnelsen i nevnte høringsnotat. Denne vurderingen opprettholdes.

Finanstilsynet foreslår at bestemmelser om unntak fra bufferkrav som beskrevet ovenfor tas inn i CRR/CRD IV-forskriften. Verdipapirforskriften § 9-49 annet ledd foreslås opphevet.

12.1.3 Store engasjementer

Det følger av CRR artikkel 388 at verdipapirforetak som har tillatelse til å yte investeringstjenestene egenhandel og plassering og garantistillelse er omfattet av bestemmelsene om store engasjementer. Finanstilsynet legger til grunn at nasjonale myndigheter kan fastsette at reglene om store engasjementer også skal gjelder for foretak som yter andre investeringstjenester.

Gjeldende norsk regelverk om store engasjementer gjelder for alle norske verdipapirforetak som har tillatelse til å yte investeringstjenestene utførelse av ordre, egenhandel, plassering og garantistillelse og drift av multilateral handelsfasilitet, jf. forskrift om store engasjementer § 1.

Regelverket om store engasjementer begrenser størrelsen på foretakenes samlede engasjement med en enkelt motpart. Regelverket innebærer også at institusjonene må rapportere store engasjementer til tilsynsmyndighetene. Dette er viktige rapporter for det dokumentbaserte tilsynet med verdipapirforetakene.

Verdipapirforetak som har tillatelse til å utføre ordre på vegne av kunde drifte multilateral handelsfasilitet eller drifte organisert handelsfasilitet faller i utgangspunktet ikke inn under virkeområde for reglene om store engasjementer i CRR. Slike foretak kan være deltakere i verdipapiroppgjøret. Finanstilsynet har tidligere avdekket tilfeller hvor foretak med tillatelse til å utføre ordre eller foretak med tillatelse til å drifte multilateral handelsfasilitet har brutt reglene for store engasjementer. I enkelte tilfeller har foretakenes motpartseksponeringer vært i en slik størrelsesorden at foretakene ville fått virksomhetskritiske soliditetsproblemer dersom en eller flere av motpartene ikke stod ved sine forpliktelser. Det er etter Finanstilsynets vurdering viktig

[41] Bestemmelsen er i prp. 77L (2017-2018) foreslått videreført i ny § 9-42 i verdipapirhandelloven

for investorer og kunder av slike verdipapirforetak, og for tilliten til verdipapirforetakenes soliditet, at regler om store engasjementer også gjøres gjeldende for disse foretakene.
Finanstilsynet foreslår å utvide dagens virkeområde for regelverket om store engasjementer, til også å omfatte drift av organisert handelsfasilitet. Finanstilsynet foreslår at bestemmelser om dette tas inn i CRR/CRD IV-forskriften.

12.1.4 Kvantitative likviditetskrav

Kvantitative krav til likviditet og krav om periodisk rapportering av likviditet er fastsatt i CRR del VI.

Verdipapirforetak som har tillatelse til å yte investeringstjenestene egenhandel og plassering og garantistillelse skal i utgangspunktet omfattes av de kvantitative likviditetskravene (LCR og NSFR), jf. CRR artikkel 6 (4). Verdipapirforetak kan inntil videre unntas fra kravene, jf. overgangsbestemmelser i CRR artikkel 508 (3). EBA har konkludert med at LCR ikke vil være en egnet likviditetsstandard for de aller fleste verdipapirforetak, jf. rapport fra desember 2015 og diskusjonsnotat fra november 2016 om nytt soliditetsregelverk for verdipapirforetak (EBA/DP/2016/02).

Verdipapirhandelloven § 9-15b[42] ble fastsatt ved lov 14. juni 2013 nr. 34, og trådte i kraft 1. juli 2013. Bestemmelsen inneholder kvalitative krav til likviditetsstyring og gir hjemmel for departementet til å fastsette nærmere regler til gjennomføring av bestemmelsene i paragrafen i forskrift. Videre gir bestemmelsen departementet hjemmel til å fastsette kvantitative krav til verdipapirforetaks likviditetsdekning (LCR) og sammensetning av finansieringskilder (NSFR). Syvende ledd gir departementet hjemmel til i forskrift å unnta verdipapirforetak fra bestemmelsene.

Verdipapirforetak er etter gjeldende rett unntatt fra kvantitative krav til likviditet og krav om periodisk rapportering av likviditet til Finanstilsynet.

Finanstilsynet vurderer at de kvantitative likviditetskravene ikke er hensiktsmessige for verdipapirforetak, og foreslår å fortsatt unnta norske verdipapirforetak fra disse. Bestemmelser om unntak fra kravene foreslås tatt inn i CRR/CRD IV-forskriften.

12.1.5 Øvrige forhold

Lokale foretak
Lokale foretak ("Local firms") skal i henhold til CRD IV artikkel 30 ha startkapitalkrav på 50 000 euro "insofar as they benefit from the freedom of establishment or to provide services specified in Articles 31 and 32 of Directive 2004/39/EC".

Lokale foretak er foretak som handler for egen regning på markeder for finansielle terminkontrakter eller opsjoner eller andre derivater, og på kontantmarkeder, utelukkende for å sikre posisjoner på derivatmarkeder, eller som handler på vegne av andre medlemmer på disse markedene og garanteres av medlemmer av deltakere på de samme markedene, og ansvaret for å sikre at avtaler inngått av slike foretak overholdes, ligger hos deltakere på de samme

[42] Bestemmelsen er i prp. 77L (2017-2018) foreslått videreført i ny § 9-43 i verdipapirhandelloven

markedene, jf. CRD IV artikkel 3 (1) nr. 4 og CRR artikkel 4 (1) nr. 4. Disse foretakene er ekskludert fra definisjonen av verdipapirforetak i CRR artikkel 4 (1) nr. 2. Foretak som driver virksomhet som beskrevet, anses etter verdipapirhandelloven for å være verdipapirforetak med tillatelse til å yte investeringstjenesten egenhandel. Dette innebærer at disse foretakene etter gjeldende norsk rett er underlagt et startkapitalkrav på et beløp i norske kroner som minst svarer til 730 000 euro. Finanstilsynet foreslår på denne bakgrunn at det i CRR/CRD IV-forskriften tas inn en bestemmelse om at foretak som er omfattet av CRD IV artikkel 30 skal ha et startkapitalkrav på et beløp i norske kroner som minst svarer til 50 000 euro.

Land-for-land rapportering
Foretak skal årlig på konsolidert grunnlag offentliggjøre en spesifikasjon av foretaksnavn, virksomhetsområde, geografisk marked, inntekter, antall årsverk, resultat før skattekostnad, skattekostnad og mottatte offentlige subsidier på land, jf. CRD IV artikkel 89 (1). For verdipapirforetak som ikke anvender IFRS er bestemmelsens bokstav a og b delvis dekket av forskrift om årsregnskap for verdipapirforetak m.m. § 5-7. Bestemmelsens bokstav c til f er ikke dekket i forskriften. Finanstilsynet foreslår at kravene som følger av CRD IV artikkel 89 (1) for disse foretakene i sin helhet tas inn i forskriftens § 5-7 fremfor i CRR/CRD IV-forskriften.

Henvisninger til forskrifter som foreslås opphevet
Av verdipapirforskriften § 9-49 første ledd, § 9-50 og § 9-51 følger det at nærmere angitte forskrifter gjelder for verdipapirforetak. De aktuelle forskriftsbestemmelsene foreslås i dette høringsnotatet opphevet. Bestemmelsene i verdipapirforskriften foreslås i forlengelsen av dette opphevet.

12.1.6 Bestemmelser i verdipapirhandelloven som er omfattet av CRR

Finanstilsynet bemerker at følgende bestemmelser i verdipapirhandelloven er regulert i CRR og vil etter gjennomføringen av forordningen i CRR/CRD IV-forskriften innebære dobbeltregulering:

§ 9-15. Beregnet kapitalkrav[43], med unntak av annet ledd

§ 9-15b. Likviditet og stabil finansiering[44]

§ 9-17. Opplysningskrav[45]

§ 9-20. Høyeste engasjement med en enkelt motpart[46]

§ 9-21. Konsolidering[47]

Lovbestemmelsene er etter Finanstilsynets vurdering ikke i motstrid med reglene i forordningen.

[43] Bestemmelsen er i prp. 77L (2017-2018) foreslått videreført i nye §§ 9-40 og 9-41 i verdipapirhandelloven
[44] Bestemmelsen er i prp. 77L (2017-2018) foreslått videreført i ny § 9-43 i verdipapirhandelloven
[45] Bestemmelsen er i prp. 77L (2017-2018) foreslått videreført i ny § 9-48 i verdipapirhandelloven
[46] Bestemmelsen er i prp. 77L (2017-2018) foreslått videreført i ny § 9-45 i verdipapirhandelloven
[47] Bestemmelsen er i prp. 77L (2017-2018) foreslått videreført i ny § 9-46 i verdipapirhandelloven

12.2 Forvaltningsselskaper og AIF-forvaltere

12.2.1 Innledning

Store deler av CRD IV-reglene er i verdipapirfondslovgivningen gjort gjeldende for forvaltningsselskaper for verdipapirfond (forvaltningsselskaper) og forvaltere av alternative investeringsfond (AIF-forvaltere) med tillatelse til å yte aktiv forvaltning. Direktiv 2011/61/EU (AIFMD) artikkel 9 inneholder regler om kapitalkrav for AIF-forvaltere. Kapitalkravsreglene er gjennomført i lov om forvaltning av alternative investeringsfond (AIF-loven) §§ 2-6 og 2-7. Direktivbestemmelser som ikke er tatt inn i den norske lovteksten foreslås tatt inn i forskrift til lov om forvaltning av alternative investeringsfond (AIF-forskriften). Videre foreslås det å oppheve en henvisning i AIF-loven til en forskrift som foreslås opphevet og å innta en definisjon av startkapital i AIF-forskriften.. Disse endringene vil medføre at kapitalkravsreglene for AIF-forvaltere blir mer sammenfallende med de tilsvarende kravene som gjelder for forvaltningsselskaper for verdipapirfond. Det foreslås å innføre en hjemmel for Finanstilsynet til å gi tillatelse til at forvaltningsselskaper og AIF-forvaltere med tillatelse til å yte aktiv forvaltning kan unntas enkelte bestemmelser, dersom disse blir uforholdsmessig kompliserte eller krevende i lys av den aktiviteten som drives. Tilsvarende hjemmel foreslås for finansieringsforetak og verdipapirforetak.

12.2.2 Startkapital

I AIF-loven § 2-6 første ledd tredje punktum er det en henvisning til forskrift 1. juni 1990 nr. 435 om beregning av ansvarlig kapital for finansinstitusjoner, oppgjørssentraler og verdipapirforetak (beregningsforskriften) § 3 nr. 1, 2, 3, 5, 9 og 12. Etter ikrafttredelsen av AIF-loven har det blitt gjort endringer i beregningsforskriften § 3 uten at henvisningen i AIF-loven § 2-6 første ledd tredje punktum har blitt oppdatert. Nummereringen i henvisningen er dermed ikke lenger korrekt. Lovteknisk er det uheldig å ha lovbestemmelser som henviser til konkrete forskriftsbestemmelser, og det foreslås derfor å oppheve henvisningen til beregningsforskriften og innta en forenklet definisjon av startkapital i en ny forskriftsbestemmelse i AIF-forskriften. Endringen har ingen praktisk betydning, men skaper mer samsvar med reglene som gjelder for forvaltningsselskaper for verdipapirfond, da definisjonen av startkapital i AIF-forskriften vil samsvare med definisjonen av startkapital i forskrift til verdipapirfondloven (verdipapirfondforskriften) § 2-2 første ledd andre punktum som gjelder for forvaltningsselskaper for verdipapirfond.

12.2.3 Ansvarlig kapital

Det stilles krav til ansvarlig kapital i AIF-loven § 2-7 og verdipapirfondforskriften § 2-2. Tredje ledd i sistnevnte bestemmelse viser til beregningsforskriften for definisjon av ansvarlig kapital. AIF-loven og AIF-forskriften har ikke noen tilsvarende henvisning, men ansvarlig kapital er også for AIF-forvaltere definert i beregningsforskriften. Del B i beregningsforskriften gjelder både for forvaltningsselskaper og AIF-forvaltere med tillatelse til å yte aktiv forvaltning, men er foreslått opphevet som følge av inkorporeringen av CRR. Verdipapirfondforskriften § 2-2 tredje ledd må oppdateres slik at den ikke lenger viser til beregningsforskriften for de forvaltningsselskaper som har tillatelse til å yte aktiv forvaltning. Det foreslås videre at det i AIF-forskriften medtas en tilsvarende henvisning til beregningsforskriften for hvordan AIF-forvaltere uten tillatelse til å yte aktiv forvaltning skal beregne ansvarlig kapital.

12.2.4 Forvalters forvaltningskapital

Størrelsen på forvalters forvaltningskapital kan ha betydning for beregnet kapitalkrav, jf. AIF-loven § 2-7 første ledd bokstav a. Det er ikke tatt inn en definisjon av forvalters forvaltningskapital i AIF-lovgivningen, og det kan derfor skape uklarheter ved beregning av kapitalkravet. Definisjonen følger av artikkel 9 (4) i AIFMD. Det foreslås at det i AIF-forskriften tas inn en tilsvarende definisjon.

12.2.5 Kapitalkrav basert på faste kostnader

Det følger av artikkel 9 (5) i AIFMD at forvalterens egenkapital ikke må være mindre enn det som kreves etter direktiv 2006/49/EU artikkel 21. I AIF-loven § 2-7 første ledd bokstav b stilles det krav om at den ansvarlige kapitalen til enhver tid minst skal tilsvare en fjerdedel av foretakets faste kostnader i det foregående år. Artikkel 21 inneholder også bestemmelser om justering av kapitalkravet dersom det skjer en vesentlig endring i forvalterens virksomhet eller virksomheten er drevet i mindre enn ett år. Disse bestemmelsene er ikke tatt inn i AIF-loven. Artikkel 21 er gjennomført i norsk rett i kapitalkravsforskriften § 41-2 første ledd. Forvaltningsselskaper med tillatelse til å yte aktiv forvaltning er omfattet av kapitalkravsforskriften, jf. verdipapirhandelloven § 9-15[48], jf. verdipapirfondforskriften § 1-3. Tilsvarende er AIF-forvaltere med tillatelse til å yte aktiv forvaltning også omfattet av virkeområdet, jf. verdipapirhandelloven § 9-15, jf. AIF-forskriften § 1-4. Det foreslås at det i AIF-forskriften medtas en tilsvarende bestemmelse som i verdipapirfondforskriften § 2-2 femte ledd om justering av kapitalkravet. Dette er en særlig viktig presisering for AIF-forvaltere som ikke har tillatelse til å yte aktiv forvaltning.

13 Rapportering

Av forordningen (gjennom ITS 680/2014 om rapportering) følger det at foretakene regelmessig skal rapportere data til tilsynsmyndighetene (CRD IV-rapporteringen). CRD IV-rapporteringen er fullharmonisert. CRD IV-rapporteringen sikrer tilsynsmyndighetene muligheten til å følge opp blant annet likviditets- og soliditetskravene foretakene er underlagt. Finanstilsynet sender per i dag innrapporterte data for tre foretak videre til EBA, men det er ventet at dette utvalget vil utvides til samtlige norske banker og kredittforetak.

CRR artikkel 18(5) åpner for nasjonale regler for konsolidering ved rapportering av kapitaldekning. Norge har valgt å innføre konsolideringsplikt for deltaking i samarbeidende grupper, se omtale av konsolideringsreglene i avsnitt 2.3. Stortinget har besluttet at rapporteringen som følger av denne bestemmelsen skal være beskjeden (Innst. 165 L (2014-2015)). Det er derfor utviklet et eget, forenklet rapporteringsskjema som ikke er del av det fullharmoniserte rapporteringsmaterialet i EU. Rapportørene som velger å ta i bruk dette, bruker derfor forskjellige metoder for konsolidering i det forenklede rapporteringsskjemaet og i CRD

[48] Bestemmelsen er i prp. 77L (2017-2018) foreslått videreført i nye §§ 9-40 og 9-41 i verdipapirhandelloven

IV-rapporteringen. Inndelt etter konsolidert rapportering av soliditet er det per i dag tre grupper foretak:

1) Foretak som leverer konsolidert CRD IV-rapportering, og som ikke bruker det forenklede skjemaet.
2) Foretak som leverer konsolidert CRD IV-rapportering etter tidligere regulatorisk konsolideringsmetode (i hovedsak eierandeler ned til 20 prosent), og som rapporterer konsolidering etter artikkel 18 (5) (samarbeidende grupper) i forenklet skjema.
3) Foretak som utelukkende leverer forenklet skjema.

Dataene rapportert i det forenklede rapporteringsskjemaet er ikke mulig å sende til EBA, og følgelig vil disse dataene avvike fra det som rapporteres i den ordinære CRD IV-rapporteringen. En konsekvens av å bruke det forenklede skjemaet, er at det foreligger to myndighetsrapporteringer av kapitaldekning der det kan rapporteres brudd på soliditetsregelverket i den rapporten Finanstilsynet mottar, og etterlevelse i den rapporten EBA mottar. Det er stor sannsynlighet for at utvalget foretak som skal rapportere data til EBA i nær fremtid utvides til å inkludere samtlige norske banker og kredittforetak. Finanstilsynet vurderer det derfor slik at den eneste løsningen for å overholde våre EØS-forpliktelser er at det forenklede rapporteringsskjemaet fases ut, og at samtlige banker og kredittforetak går over til å benytte CRD IV-rapporteringen også på konsolidert nivå.

14 Søknadsplikt ansvarlig kapital

Det fremgår av CRR artikkel 77 at kredittinstitusjoner og verdipapirforetak må ha forhåndsgodkjenning av tilsynsmyndighetene for å kunne redusere rene kjernekapitalinstrumenter, annen godkjent kjernekapital (fondsobligasjonskapital) og tilleggskapital (ansvarlig lånekapital). Tilsvarende følger det av Solvens II-forordningen (forordning 2015/35) artikkel 71, 73 og 77 at forsikringsforetak må ha forhåndsgodkjenning av tilsynsmyndighetene for å kunne redusere basiskapitalposter som inngår i de ulike kapitalgruppene.

Gjeldende norsk regelverk er strengere og stiller også krav til godkjenning av opptak av ansvarlig kapital. Finansforetaksloven § 10-4 sier at finansforetaks vedtektsfestede egenkapital ikke kan endres uten samtykke fra Finanstilsynet. Pensjonskasser har ikke vedtektsfestet egenkapital, men Finanstilsynet har tolket det dit hen at pensjonskassene faller inn under denne bestemmelsen. Verdipapirhandelloven inneholder ikke tilsvarende krav. Beregningsforskriften §§ 15 og 16 krever at Finanstilsynet gir samtykke til både opptak og innfrielse av fondsobligasjonskapital og ansvarlig lånekapital i foretak omfattet av CRD IV-reglene. For forvaltningsselskaper for verdipapirfond og forvaltere av alternative investeringsfond som ikke har tillatelse til å drive aktiv forvaltning samt pensjonsforetak, følger det av beregningsforskriften §§ 3a og 4 at opptak av ansvarlig lån krever tillatelse, og at innfrielse av både fondsobligasjoner og ansvarlig lån krever tillatelse. For forsikringsforetak og pensjonskasser følger det av finansforetaksloven § 13-16 at opptak av fondsobligasjonskapital og ansvarlig lånekapital krever samtykke fra Finanstilsynet.

Finanstilsynet foreslår at norsk praksis endres i tråd med CRR og Solvens II slik at kapitalforhøyelser som hovedregel ikke lenger skal kreve tillatelse fra tilsynet. Det vises til tidligere oversendte forslag datert 23. juni 2016.

Det ble i det oversendte forslaget fra 2016 foreslått en meldeplikt i stedet for søknadsplikt ved kapitalforhøyelser. Etter en nærmere vurdering, har Finanstilsynet kommet frem til at en slik meldeplikt er overflødig. Sammensetningen av den ansvarlige kapitalen rapporteres regelmessig til Finanstilsynet, og det anses tilstrekkelig for kontrollformål å sammenligne foretakenes regelmessige rapportering med regnskap, opplysninger i Foretaksregisteret og børsmeldinger mv. Foretakene plikter i dag ikke å melde om tillatelsene til kapitaløkning er benyttet.

Det ble i tidligere oversendte forslag lagt opp til å forskriftsfeste at foretak som ikke oppfylte kapitalkravene måtte søke om tillatelse til opptak av ny kapital. Finanstilsynet vurderer det nå slik at det ikke er nødvendig. Foretak i brudd med kapitalkrav og bufferkrav vil allerede være i dialog med tilsynet, og opptak av ny kapital vil være inkludert i kapitalplanen som foretakene plikter å oversende jf. CRR/CRD IV-forskriften § 7. Tilsvarende gjelder for forsikringsforetak der det følger av Solvens II-forskriften § 31 at foretak som er i brudd med kapitalkravene uten ugrunnet opphold skal legge frem en gjenopprettingsplan som skal godkjennes av Finanstilsynet. Pensjonsforetak vil måtte legge frem en tilsvarende plan, jf. finansforetaksloven kapittel 21 og finanstilsynsloven § 4.

Et ytterligere forenklingsforslag er at ren refinansiering av fondsobligasjonskapital og ansvarlig lånekapital ikke skal kreve tillatelse for foretak omfattet av CRD IV-reglene. Det vurderes slik at dette er i tråd med forordningen artikkel 77 så lenge ny kapital tas opp før eksisterende kapital med bindende virkning varsles innfridd, og at kvaliteten og beløpet på ny kapital minst tilsvarer den eksisterende kapitalen. En refinansiering er imidlertid søknadspliktig etter forordningen artikkel 78 (1) (a) dersom den påvirker foretakets inntjening negativt i form av høyere rentepåslag[49]. Dersom rentepåslaget på det nye lånet ikke er endelig fastsatt, skal foretakene legge til grunn den høyeste renten som foretaket vurderer for utstedelsen.

For foretak omfattet av CRD IV-reglene har Nordic Trustee i samarbeid med Finanstilsynet utarbeidet standard låneavtaler for fondsobligasjoner og ansvarlige lån. Standardavtalene ble utarbeidet da det kom skjerpede krav til disse instrumentene ved gjennomføring av CRR (endringer i beregningsforskriften som trådte i kraft i september 2014). For å sikre samsvar med regelverket, har tilsynet gjennomgått låneavtaler som ikke er basert på disse standardkontraktene. For forsikringsforetak og pensjonsforetak er det ikke etablert en tilsvarende standardkontrakt som for banker. Det vil fremgå av Finanstilsynets hjemmesider om foretakene skal sende inn utkast til låneavtaler før utstedelse.

Det foreslås å beholde søknadsplikt for følgende typer kapitalforhøyelser:

Tillatelse til kapitalforhøyelse gjennom emisjon av egenkapitalbevis i sparebanker bør fortsatt være søknadspliktig. Dersom en sparebank som utsteder egenkapitalbevis har en høyere markedsverdi enn bokført verdi, må egenkapitalbevisene utstedes til en overkurs som reflekterer merverdiene i banken for at ikke den opptjente egenkapitalen (grunnfondskapitalen) skal utvannes. For sparebanker er det egne regler om beregning og fordeling av overkurs som

[49] Vurderingen er beskrevet i artikkel 27 i Kommisjonsforordning 241/2014 om ansvarlig kapital: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32014R0241

må følges opp ved etterfølgende utstedelser av egenkapitalbevis. Søknadsplikten bør videreføres først og fremst fordi Finanstilsynet må vurdere tegningskursen slik at det ikke skjer en utvanning av den eierløse kapitalen i banken.

Tillatelse til opptak av ansvarlig lånekapital for forsikrings- og pensjonsforetak bør fortsatt være søknadspliktig da låneopptak i utgangspunktet anses som forsikringsfremmed virksomhet som etter loven ikke er tillatt. Det følger imidlertid av Solvens II-regelverket at foretakene kan oppfylle kravet til ansvarlig kapital gjennom opptak av ansvarlig lån og fondsobligasjonskapital. Finanstilsynet bør, i lys av låneforbudet, påse at foretakene tar opp lån som kvalifiserer som ansvarlig kapital.

Tillatelse til kapitalforhøyelse ved tingsinnskudd bør fortsatt være søknadspliktig for finansforetak ettersom det følger av finansforetaksloven at kapitalforhøyelse skal skje gjennom innbetaling av penger, mens tingsinnskudd er tillatt på gitte vilkår. Søknadsplikten anses nødvendig både av hensyn til kontroll med at det som inngår som tingsinnskudd faktisk er tillatt etter loven, og at foretaket har fulgt prosedyrer for særskilt verdsettelse mv.

Fondsemisjon i sparebanker bør fortsatt være gjenstand for myndighetsgodkjennelse da utjevningsfondet tilhørende egenkapitalbeviseierne og grunnfondskapitalen (sparebankens fond og gavefondet) dekker de første tapene ved utlånstap, og fungerer dermed som en buffer for egenkapitalbeviseiernes øvrige kapital (eierandelskapital og overkursfond). I sparebanker tilhører kapitalen som dekker det første tapet to grupper, hhv. kapital tilhørende egenkapitalbeviseierne og grunnfondskapital (eierløs kapital). En forskjell på fondsemisjoner i aksjebanker og sparebanker er at kapitalen i en sparebank flyttes ved bruk av utjevningsfondet, slik at den eierløse kapitalen må dekke en større andel av det første tapet i banken. For øvrige foretak har fondsemisjoner ingen betydning ettersom aksjonærene eier kapitalen som tar det første tapet.

15 Økonomiske og administrative konsekvenser

Regelverket er i hovedsak gjennomført allerede, og de administrative konsekvensene for norske foretak vil dermed være små. For norske myndigheter vil den administrative byrden øke, da man vil måtte forholde seg til strenge prosedyrekrav for å utøve nasjonalt handlingsrom og innføre ulike tiltak som ligger i regelverket. Slike prosedyrekrav inkluderer både notifiseringsforpliktelser til EBA, European Systemic Risk Board (ESRB) og berørte medlemslands tilsynsmyndigheter.

Gjennomføringen av CRD IV-reglene medfører at utfyllende forordninger også må oversettes til norsk og gjennomføres ved inkorporasjon. Gitt det store antallet forordninger som allerede er vedtatt i EU, krever dette mye arbeid fra norske myndigheter. Forskjellige utfyllende forordninger, retningslinjer og anbefalinger fra de forskjellige EU-organene, i tillegg til norske lov- og forskriftsbestemmelser, gjør videre at regelverket for norske finansforetak kan oppleves mer uoversiktlig og vanskelig å orientere seg i.

Tilpasningen til CRD IV-reglene vil på enkelte områder medføre en mer lempelig beregning av kapitalkrav i pilar 1 enn gjeldende norske krav. Etter Finanstilsynets vurdering, er det viktig at tilpasningen av norske kapitaldekningsregler til CRR/CRD IV ikke bidrar til en generell svekkelse av norske bankers reelle soliditet. Full gjennomføring av CRR/CRD IV vil isolert sett bidra til at norske banker kan rapportere høyere kapitaldekningsprosenter uten at dette reflekterer en bedring av soliditeten. Finanstilsynet vil ved godkjennelse og oppfølging av interne modeller, legge vekt på at disse er robust kalibrert med betryggende sikkerhetsmarginer. Videre vil Finanstilsynet ved fastsettelsen av pilar 2-krav legge vekt på at disse kravene skal dekke risiko som ikke fullt ut dekkes av pilar 1-kravet.

Siden den internasjonale finanskrisen har norske banker økt sin kapitaldekning målt ved både risikovektet og uvektet kapitaldekning. I vurderingen av bankenes soliditet, legger Finanstilsynet vekt på uvektet kjernekapitalandel, og tilsynet vil bidra til at banknæringens soliditet målt på denne måten ikke svekkes framover.

Vedlegg

Parlaments- og rådsforordning (EU) 575/2013 av 26. juni 2013 om tilsynskrav for kreditt- og verdipapirforetak og om endring av forordning (EU) nr. 648/2012 (CRR) (kun engelsk versjon foreligger).

Kommisjonsdelegert forordning (EU) 2015/61 av 10. oktober 2014 som utfyller forordning (EU) nr. 575/2013 om krav til likviditetsreserve for kredittforetak (LCR) (kun engelsk versjon foreligger).

Kommisjonsdelegert forordning (EU) 2015/62 av 10. oktober 2014 som endrer forordning (EU) nr. 575/2013 med hensyn til uvektet kjernekapitalandel (leverage ratio) (kun engelsk versjon foreligger).

EØS-avtalen vedlegg IX (Kommisjonsforordning (EU) 2016/2067 av 22. november 2016 om endring av forordning (EF) nr. 1126/2008 om vedtakelse av visse internasjonale regnskapsstandarder i overensstemmelse med europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 1606/2002 når det gjelder International Financial Reporting Standard (IFRS) 9 (kun engelsk versjon foreligger).

I Forslag til lov- og forskriftsendringer

I-I

I forskrift 22. august 2014 nr. 1097 om kapitalkrav og nasjonal tilpasning av CRR/CRD IV (CRR/CRD IV-forskriften) gjøres følgende endringer:

§ 1 skal lyde:

Denne forskrift gjelder for banker, kredittforetak, finansieringsforetak og holdingselskaper i finanskonsern som ikke er forsikringskonsern. *Denne forskrift gjelder også for* verdipapirforetak, *forvaltningsselskaper for verdipapirfond med tillatelse til å yte aktiv forvaltning, forvaltere av alternative investeringsfond med tillatelse til å yte aktiv forvaltning og morselskap til slike foretak som er omfattet av verdipapirhandelloven § 9-21 første ledd nr. 3.*

Forskriften del III om krav til uvektet kjernekapitalandel gjelder for banker, kredittforetak, finanseringsforetak, holdingforetak i finanskonsern som ikke er forsikringskonsern og verdipapirforetak som har tillatelse til å yte investeringstjenester som nevnt i verdipapirhandelloven § 2-1 første ledd nr. 3 og 6.

Forskriften del V § 12 om likviditetsreserve i signifikante valutaer gjelder for banker, kredittforetak og holdingforetak i finanskonsern som ikke er forsikringskonsern.

Finanstilsynet kan bestemme at regler i denne forskrift også skal gjelde annet eierforetak som nevnt i finansforetaksloven § 17-6 annet ledd bokstav c.

§ 2 skal lyde:

§ 2 Inkorporasjonsbestemmelse og andre nasjonale tilpasninger

Følgende forordninger gjelder som norsk forskrift med de tilpasningene som følger av EØS-avtalen vedlegg IX, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig:

1. EØS-avtalen vedlegg IX (Parlaments- og rådsforordning (EU) 575/2013 av 26. juni 2013 om tilsynskrav for kreditt- og verdipapirforetak og om endring av forordning (EU) nr. 648/2012 (CRR))
2. EØS-avtalen vedlegg IX (Kommisjonsdelegert forordning (EU) 2015/61 av 10. oktober 2014 som utfyller forordning (EU) nr. 575/2013 om krav til likviditetsreserve for kredittforetak (LCR))
3. EØS-avtalen vedlegg IX (Kommisjonsdelegert forordning (EU) 2015/62 av 10. oktober 2014 som endrer forordning (EU) nr. 575/2013 med hensyn til uvektet kjernekapitalandel (leverage ratio))
4. EØS-avtalen vedlegg IX (Kommisjonsforordning (EU) 2016/2067 av 22. november 2016 om endring av forordning (EF) nr. 1126/2008 om vedtakelse av visse internasjonale regnskapsstandarder i overensstemmelse med europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 1606/2002 når det gjelder International Financial Reporting Standard (IFRS) 9)

For verdipapirforetak gjelder CRR del fire om store engasjementer også for verdipapirforetak som har tillatelse til å yte investeringstjenestene som nevnt i

verdipapirhandelloven § 2-1 første ledd nr. 2 og 7 og MiFID II-forskriften § 1-1. CRR del seks om likviditet gjelder ikke for verdipapirforetak.

Forordning om krav til likviditetsreserve gjelder ikke finansieringsforetak, verdipapirforetak, forvaltningsselskaper og AIF-forvaltere. Forordning om krav til uvektet kjernekapitalandel gjelder ikke verdipapirforetak som ikke har tillatelse til å yte investeringstjenester som nevnt i verdipapirhandelloven § 2-1 første ledd nr. 3 eller 6, forvaltningsselskaper og AIF-forvaltere.

Finanstilsynet kan unnta finansieringsforetak, verdipapirforetak, forvaltningsselskaper og AIF-forvaltere fra andre bestemmelser i forordningene dersom disse blir uforholdsmessig krevende i lys av aktiviteten som drives.

Overskrift i § 3 skal lyde "Beregning av kapitalbufferkrav"

§ 3 første ledd skal lyde:

Beregningsgrunnlaget for bevaringsbuffer, systemrisikobuffer, buffer for systemviktige foretak og motsyklisk kapitalbuffer som angitt i finansforetaksloen § 14-3 og verdipapirhandelloven § 9-15 a følger av CRR artikkel 92(3).

§ 3 nytt femte ledd skal lyde:

Finansdepartementet kan bestemme at norske finansforetak skal oppfylle krav til systemrisikobuffer fastsatt av andre lands myndigheter for den del av virksomheten som drives i vedkommende land.

§ 4 oppheves.

Ny § 4 skal lyde:

§ 4 Ren kjernekapital

Ren kjernekapital etter CRR artikkel 26 kan bestå av følgende poster

1. Innbetalt ordinær aksjekapital
2. Innbetalt ordinær egenkapitalbeviskapital i foretak som ikke har medlemsinnskudd
3. Medlemsinnskudd etter godkjennelse av Finanstilsynet
4. Innbetalt aksjekapital og egenkapitalbeviskapital med preferanse til utbytte forutsatt at utbyttet ikke overstiger 125 prosent av utbyttet på ordinær aksje- og egenkapitalbeviskapital. Samlet utbytte må ikke overstige 105 prosent av hva utbyttet ville ha vært uten preferanse til utbytte.
5. Innbetalt konsernbidrag i datter- og søsterselskap som er fratrukket ansvarlig kapital i avgivende selskap
6. Overkursfond
7. Utjevningsfond
8. Kompensasjonsfond
9. Sparebankens fond, herunder grunnfond
10. Gavefond
11. Fond for urealiserte gevinster
12. Fond for vurderingsforskjeller
13. Akkumulerte inntekter og kostnader som ikke inngår i andre poster
14. Annen opptjent egenkapital

15. Akkumulert overskudd i henhold til revisorbekreftet delårsregnskap eller årsregnskap som er vedtatt av styret. Beløpet skal reduseres med påregnelig skatt og utbytte, og tapsgjennomgang skal være foretatt i samsvar med forskrift for regnskapsmessig behandling av utlån og garantier i finansforetak eller internasjonale regnskapsstandarder (IFRS 9).

Ny §§ 5 til 8 skal lyde:

§ 5 Hensyn til pantesikkerhet i fast eiendom ved fastsettelse av risikovekt

Det skal ikke tas hensyn til pantesikkerhet i næringseiendom ved fastsettelse av risikovekt etter CRR artikkel 124(2). Engasjementer med pantesikkerhet i næringseiendom i annen EØS-stat kan gis den risikovekt som vedkommende nasjonale myndigheter tillater for slike engasjementer.

Engasjementer med pantesikkerhet i fritidseiendom i Norge som er eller vil bli benyttet av eier eller som er utleid av eier innenfor 60 prosent av forsvarlig verdigrunnlag, kan gis risikovekt 35 prosent etter CRR artikkel 124(2).

Ved bruk av IRB-metoden skal LGD for massemarkedsengasjementer med pant i boligeiendom i Norge som ikke er garantert av stater justeres opp med én felles faktor dersom dette er nødvendig for å oppnå en EAD-vektet gjennomsnittlig LGD på minst 20 prosent. LGD for massemarkedsengasjementer med pant i boligeiendom i annen EØS-stat som ikke er garantert av stater, skal justeres opp med én felles faktor dersom dette er nødvendig for å oppnå en EAD-vektet gjennomsnittlig LGD på minst 10 prosent eller en eventuelt høyere minstesats fastsatt av nasjonale myndigheter.

§ 6 Massemarkedsengasjementer

Engasjementer må oppfylle følgende vilkår i tillegg til kravene i CRR artikkel 123 for å kunne kategoriseres som massemarkedsengasjementer med 75 prosent risikovekt

a) engasjementet inngår i en portefølje som er tilstrekkelig diversifisert slik at risikoen i porteføljen er betydelig redusert
b) foretakets styre har gitt interne retningslinjer for diversifisering
c) foretakets og eventuelt konsernets samlede engasjement med én motpart og tilknyttede motparter overstiger ikke 0,2 prosent av den samlede massemarkedsporteføljen
d) engasjementet er ikke et omsettelig verdipapir

§ 7 Startkapital for lokale foretak

Foretak omfattet av direktiv 2013/36/EU (CRD IV) artikkel 30 skal ha en startkapital på et beløp i norske kroner som minst svarer til 50 000 euro. Startkapitalkravet skal være oppfylt til enhver tid.

§ 8 Bufferkrav for verdipapirforetak

Verdipapirforetak er unntatt fra krav om systemrisikobuffer og buffer for systemviktige foretak som angitt i verdipapirhandelloven § 9-15 a. Verdipapirforetak som ikke har tillatelse å yte investeringstjenestene som nevnt i verdipapirhandelloven § 2-1 første ledd nr. 3 og 6 er unntatt fra krav om bevaringsbuffer og motsyklisk kapitalbuffer som angitt i verdipapirhandelloven § 9-15 a.

Overskriften til Del III skal lyde "*Krav til uvektet kjernekapitalandel"*.

Nåværende § 5 blir ny § 9 og skal lyde:

§ 9 *Uvektet kjernekapitalandel*

Uvektet kjernekapitalandel skal beregnes i henhold til artikkel 429 i kommisjonsforordning (EU) 2015/62.

Foretak skal til enhver tid ha en uvektet kjernekapital*andel* som utgjør minst 3 prosent av *foretakets* eksponering (eksponeringsmålet).

Alle banker skal i tillegg ha en uvektet kjernekapital*andels*buffer som utgjør minst 2 prosent av *bankens eksponeringsmål*. Systemviktige banker skal i tillegg ha en uvektet kjernekapital*andels*buffer som utgjør minst 1 prosent av *eksponeringsmålet*. Finanstilsynet kan gi banker som benytter standardmetoden for å beregne kredittrisiko unntak fra kravet i første punktum. Finansdepartementet kan i særlig tilfelle sette ned kravet i annet punktum.

Foretak som ikke oppfyller krav som angitt i annet og tredje ledd, skal senest innen fem virkedager etter at manglende oppfyllelse foreligger, oversende en plan til Finanstilsynet med tidsramme for nødvendig økning av foretakets uvektede kjernekapital*andel*. Reglene i forskriften § 11 kommer ikke til anvendelse ved manglende oppfyllelse av kravet til uvektet kjernekapital*andels*buffer.

§§ 6 og 7 blir ny §§ 10 og 11.

§ 11 første ledd skal lyde:

Dersom et foretak ikke oppfyller summen av minstekravene i finansforetaksloven §§ 14-1 og 14-6 eller verdipapirhandelloven § 9-15 og § 9-18, og det kombinerte kapitalbufferkravet (summen av krav til bevaringsbuffer, systemrisikobuffer, buffer for systemviktige finansforetak og motsyklisk kapitalbuffer som angitt i finansforetaksloven § 14-3 *og verdipapirhandelloven § 9-15 a*) skal en kapitalplan oversendes Finanstilsynet senest fem virkedager etter at manglende oppfyllelse foreligger. Kapitalplanen skal minst inneholde følgende:

1. estimat over inntekter og kostnader og en prognose for balansen, og
2. en plan og tidsramme for å øke foretakets kapitaldekning for å oppfylle det kombinerte bufferkravet.

§ 11 tredje ledd skal lyde:

Maksimalt disponeringsbeløp er delårsresultat og årsresultat som ikke er inkludert i ren kjernekapital fratrukket påregnelig betalbar skatt multiplisert med forholdet mellom ren kjernekapital utover *minstekravene* i finansforetaksloven *§§ 14-1 og 14-6, verdipapirhandelloven § 9-15 første ledd* og kombinert bufferkrav, beregnet som følger:.

i. faktoren skal være null dersom forholdet er fra 0 inntil 25 prosent,
ii. faktoren skal være 0,2 dersom forholdet er fra 25 inntil 50 prosent,
iii. faktoren skal være 0,4 dersom forholdet er fra 50 inntil 75 prosent,
iv. faktoren skal være 0,6 dersom forholdet er fra 75 inntil 100 prosent.

Overskriften til Del V skal lyde: "Styring av likviditetsrisiko".

§§ 8 til 12 oppheves.

Ny §§ 12 til 18 skal lyde:

§ 12 Likviditetsreserve i signifikante valutaer

Foretaket skal til enhver tid ha en likviditetsreserve i hver signifikant valuta på minst 100 prosent av netto likviditetsutgang i en gitt stressperiode på 30 dager. Som signifikant valuta regnes valuta som enkeltvis utgjør mer enn 5 prosent av foretakets totale gjeld. Foretak som har euro eller amerikanske dollar som signifikant valuta, skal ha en likviditetsreserve i norske kroner på minst 50 prosent. For foretak som hverken har euro eller amerikanske dollar som signifikant valuta, er det ikke minstekrav til likviditetsreserve i norske kroner. Finanstilsynet kan fastsette grenser for det enkelte foretak for hvor mye netto likviditetsutgang i én valuta som kan dekkes av likvide eiendeler i en annen valuta.

§ 13 Likviditetsstrategi

Styret skal fastsette en likviditetsstrategi som tilfredsstiller kravene i denne forskrift. Strategien skal tilpasses alle relevante forretningsområder, med intern fordeling av risiko og kostnader.

Strategien skal omfatte retningslinjer og rammer for likviditetsrisiko og risikotoleranse, retningslinjer for beholdning av likvide eiendeler, retningslinjer for stabil langsiktig finansiering, og metoder og rutiner for risikomåling, prognoser og overvåking, inkludert stresstester. Strategien skal også inneholde planer for organisering og ansvarsforhold og bestemmelser om styre- og ledelsesrapportering og om uavhengig kontroll.

Styret skal minst en gang i året vurdere strategien og etterlevelsen av denne. Styrets vurdering og konklusjon skal framgå av styreprotokollen.

§ 14 Rammer for likviditetsrisiko og risikotoleranse

Rammene for likviditetsrisiko og risikotoleranse skal fastsettes for ulike tidsrom, herunder intradag. Foretaket skal ha tilfredsstillende regler og prosedyrer for å kontrollere og begrense likviditetsrisiko. Foretakets rammer skal også sikre at foretaket har tilstrekkelig likvide eiendeler sett i forhold til kortsiktig gjeld. Det skal tas hensyn til mulige forsinkelser i innbetalinger og utbetalinger.

§ 15 Beredskapsplaner

Foretaket skal ha en beredskapsplan med prosedyrer for å håndtere bortfall av likviditet for foretaket og likviditetssvikt i markedet. Styret skal jevnlig oppdatere beredskapsplanen på bakgrunn av stresstester.

§ 16 Risikomåling og prognoser for likviditets- og finansieringsbehov

Foretaket skal ha metoder for å identifisere, måle og overvåke netto innlånsbehov og finansieringsposisjoner til enhver tid basert på poster i og utenom balansen, som skal brukes til å identifisere, måle og overvåke likviditetsrisikoen.

Foretaket skal utarbeide prognoser for fremtidig likviditetsbehov.

Styret og ledelsen skal minst hvert kvartal behandle en helhetlig og oppdatert rapport om foretakets likviditetssituasjon og likviditetsstyring.

§ 17 Stresstester

Foretaket skal regelmessig gjennomføre stresstester for å vurdere likviditetssituasjonen. Stresstestene skal omfatte alternative scenarier med ulike tidshorisonter som dekker selskapsspesifikke hendelser, markedsrelaterte hendelser samt kombinasjoner av disse. Scenarier for likviditetsutviklingen skal dekke poster i og utenom balansen. Foretaket skal regelmessig vurdere forutsetningene som benyttes i analysene.

Erfaringene fra stresstestene skal hensyntas i likviditetsstrategi, retningslinjer og rammer for likviditetsrisiko, samt beredskapsplan.

§ 18 Krav om årlig gjennomgang

Foretaket skal minst årlig vurdere alternative scenarier for likviditetsposisjoner og risikoredusering, samt de forutsetninger som ligger til grunn for finansieringsposisjonen.

§ 13 oppheves.

§ 14 blir ny § 19.

§ 19 første og sjette ledd oppheves.

§ 15 blir ny § 20.

§ 20 første og femte ledd oppheves.

§ 20 annet til fjerde ledd blir nye første til tredje ledd.

§ 16 blir ny § 21.

§ 21 fjerde ledd oppheves.

§ 17 blir ny § 22.

§ 22 fjerde og femte ledd oppheves.

§ 18 blir ny § 23.

§ 19 oppheves.

§§ 20 til 25 blir ny §§ 24 til 29.

Overskrift til del VIII skal lyde "Risikostyring og internkontroll".

§ 26 blir ny § 30.

§ 30 første ledd nytt annet punktum skal lyde:

Styret skal sikre seg tilgang til risikoinformasjon og fastsette omfang, format og frekvens på rapporteringen.

§ 30 nytt annet ledd skal lyde:

Styret skal fastsette retningslinjer for å sikre tilstrekkelig arbeidsdeling og for å unngå interessekonflikter.

§ 30 annet ledd blir nytt tredje ledd og skal lyde:

Styret skal sikre at foretakets kontrollfunksjoner kan ivareta sine arbeidsoppgaver på en effektiv og uavhengig måte *ved å* påse at:

a) personer som er involvert i foretakets kontrollfunksjon ikke involveres i utøvelsen av de tjenester eller funksjoner de skal kontrollere, og
b) personer som er involvert i foretakets kontrollfunksjon ikke får fastsatt sin godtgjørelse å en måte som påvirker, eller er egnet til å påvirke, deres objektivitet.

§ 27 Systemet for risikostyring og internkontroll blir § 31 Risikostyring og internkontroll.

§ 31 annet ledd nytt første punktum skal lyde:

Kredittgivning skal være basert på forsvarlige og klart definerte kriterier.

§ 31 nytt fjerde ledd skal lyde:

Retningslinjer for konsentrasjonsrisiko skal dekke enkeltmotparter, grupper av samhørende motparter, sektorkonsentrasjon og geografisk konsentrasjon, samt konsentrasjonsrisiko relatert til sikkerhetsstillelse.

§ 31 nytt sjette ledd skal lyde:

Foretaket skal sørge for en forsvarlig likviditetsstyring *jf. kravene i denne forskrift del V.*

§ 31 nytt syvende og åttende ledd skal lyde:

Retningslinjene for risikostyring skal omfatte en rutine for å identifisere og evaluere risikoer forbundet med nye og vesentlige endringer i produkter, tjenester og andre aktiviteter, herunder utkontraktering. Kontrollfunksjonene for risikostyring og etterlevelse skal involveres i risikovurderingene.

Utkontrakteringsavtalen skal sikre at Finanstilsynet gis tilgang til opplysninger fra og tilsyn med virksomheten der Finanstilsynet finner det nødvendig. Foretaket skal sørge for at organisasjonen besitter tilstrekkelig kompetanse til å håndtere utkontrakteringsavtalen.

§ 28 blir ny § 32.

§ 29 blir ny § 33.

§ 33 nytt annet ledd skal lyde:

Risikokontrollfunksjonen skal være involvert i utarbeidelsen av foretakets risikotoleranse, risikostrategi og overordnede rammer for risikotagning. Risikokontrollfunksjonen skal være involvert i vurderinger som har vesentlig betydning for foretakets samlede risiko.

§ 33 annet og tredje ledd blir nytt tredje og fjerde ledd.

§ 30 blir ny § 34.

§ 31 blir ny § 35.

Ny § 36 skal lyde:

§ 36 Krav til separate kontrollfunksjoner

Store foretak som definert i finansforetaksforskriften § 1-6, må ha egne kontrollfunksjoner for henholdsvis risikokontroll og etterlevelse som rapporterer til daglig leder. Ledelse av kontrollfunksjonene kan ikke kombineres med andre oppgaver med mindre dette er ubetenkelig.

Overskrift til ny del IX skal lyde: "Offentliggjøring"

Ny §§ 37 og 38 skal lyde:

§ 37 Offentliggjøring av finansiell informasjon

Finanstilsynet kan fastsette annen hyppighet og format på offentliggjøringen av informasjonen enn det som fremgår av CRR del 8.

Finanstilsynet kan kreve at morforetak årlig publiserer en beskrivelse av juridisk struktur, organisasjonsstruktur og virksomhetsstyring for konsernet i tråd med direktiv 2013/36/EU (CRD IV) artikkel 14(3), 74(1) og 109(2).

Oppfyllelse av likviditetsreservekravet samlet og for hver signifikante valuta skal offentliggjøres kvartalsvis sammen med foretakets regnskapsrapportering.

§ 38 Land for land-rapportering

Foretak skal for hvert land de er etablert i opplyse om følgende på konsolidert basis:

a) navn på foretak, virksomhetsområde(r) og geografisk beliggenhet
b) omsetning
c) antall årsverk
d) resultat før skatt
e) skatt
f) mottatte offentlige tilskudd/subsidier

Opplysningene skal revideres i henhold til lov 15. januar 1999 nr 2 om revisjon og revisorer. Opplysningene skal, om mulig, publiseres som et vedlegg til foretakets årsregnskap.

Første og annet ledd gjelder ikke for foretak som er omfattet av forskrift 23. august 1999 nr. 957 om årsregnskap for verdipapirforetak m.m. dersom årsregnskapet ikke utarbeides i samsvar med regnskapsloven § 3-9 om anvendelse av internasjonale regnskapsstandarder.

Overskrift til ny del X skal lyde: "Utfyllende regler om store engasjementer"

Ny § 39 skal lyde:

§ 39 Unntak ved beregning av engasjementsbeløp etter CRR artikkel 400(2)

Ved anvendelse av CRR artikkel 395(1) kan følgende engasjementer unntas helt eller delvis med

a) 90 prosent av engasjementsbeløpet for obligasjoner med fortrinnsrett som oppfyller kravene i CRR artikkel 129(1), (2) og (6) forutsatt at samlet engasjement med en motpart ikke overstiger 250 prosent av ansvarlig kapital. Dette gjelder ikke for engasjementer nevnt i bokstav c.
b) 80 prosent av engasjementsbeløpet for norske kommuner og selskaper omfattet av lov 29. januar 1999 nr. 6 om interkommunale selskaper. Engasjementer med regionale og lokale myndigheter i andre EØS-stater kan unntas etter regler bestemt av vedkommende nasjonale myndigheter.
c) 100 prosent av engasjementsbeløpet for datterselskaper og 80 prosent for øvrige finansforetak i samme konsern, forutsatt at foretakene er undergitt tilsyn på konsolidert grunnlag.
d) 100 prosent av engasjementsbeløpet dersom engasjementet er med et finansforetak som gjøres opp innen påfølgende virkedag, forutsatt at engasjementet er notert i NOK, DKK eller SEK, og ikke inngår i motpartens ansvarlige kapital.

Overskrift til ny del XI skal lyde: "Interne modeller for kapitalkravsberegning"

Ny § 40 skal lyde:

Finanstilsynet skal minst hvert tredje år ettergå foretakenes bruk av internmodeller for kapitalkravsberegning. Dersom kravene i denne forskriften ikke anses oppfylt, kan Finanstilsynet pålegge tiltak eller trekke tillatelsen tilbake.

Nåværende del IX blir ny del XII.

§ 32 oppheves.

Ny § 42 skal lyde:

§ 42 *Overgangsbestemmelser*

Frem til og med 31. desember 2021 kan fondsobligasjoner og ansvarlige lån tatt opp før 31. desember 2011 medregnes i henholdsvis annen kjernekapital og tilleggskapital med følgende andeler ut fra beholdningen av instrumentene per 31. desember 2012:

i) 1. januar 2018 til 31. desember 2018: 40 prosent
ii) 1. januar 2019 til 31. desember 2019: 30 prosent
iii) 1. januar 2020 til 31. desember 2020: 20 prosent
iv) 1. januar 2021 til 31. desember 2021: 10 prosent

Overskytende fondsobligasjonskapital kan telle med som tilleggskapital dersom det er ledig andel for medregning av tilleggskapital. Fondsobligasjoner og ansvarlig lånekapital med incitament til innfrielse, som ikke innfris på tidspunktet for renteøkning, kan ikke medregnes i ansvarlig kapital etter dette tidspunktet.

I-II

I lov 10. april 2015 nr. 17 om finansforetak og finanskonsern (finansforetaksloven) gjøres følgende endringer:

§ 3-4 femte ledd annet punktum skal lyde:

For foretak som nevnt i første ledd kan departementet i særlige tilfeller samtykke til lavere samlet startkapital*, men ikke mindre enn et beløp som svarer til 1 million euro.*

§ 6-2 tredje ledd skal lyde:

Spørsmålet om det skal gis tillatelse etter § 6-1 annet ledd, skal avgjøres innen en periode på 60 arbeidsdager, regnet fra det tidspunkt Finanstilsynet har bekreftet å ha mottatt meldingen. Har departementet eller Finanstilsynet før det er gått 50 arbeidsdager fremsatt skriftlig krav om ytterligere opplysninger, avbrytes fristen inntil svaret fra erververen er mottatt, men ikke i mer enn 20 arbeidsdager hvis erververen er undergitt tilsyn i eller er hjemmehørende i en EØS-stat *eller i mer enn 30 arbeidsdager for andre erververe*.

§ 10-4 tredje og fjerde ledd skal lyde:

Et finansforetaks vedtektsfestede egenkapital kan ikke vedtas nedsatt, tilbakebetalt eller forhøyet uten samtykke fra Finanstilsynet. *Tilsvarende gjelder for kjernekapitalinnskudd i pensjonsforetak.* Det kan knyttes slike vilkår til samtykket som er egnet til å ivareta de interesser som skal beskyttes ved finanslovgivningen. *Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om unntak fra kravet om godkjennelse av forhøyelser av finansforetakets vedtektsfestede egenkapital og kjernekapitalinnskudd i pensjonsforetak.*

Vedtak *som krever samtykke* fra Finanstilsynet er ikke gyldig og kan ikke registreres før samtykke *er gitt*. Eventuell frist i annen lov for å melde endring til Foretaksregisteret regnes fra Finanstilsynet har gitt samtykke. Vedtak som ikke meldes innenfor fristen, faller bort.

§ 11-2 nytt annet ledd skal lyde:

Finansforetak kan ikke ta opp, kjøpe tilbake eller innfri ansvarlig lånekapital og annen fremmedkapital uten samtykke fra Finanstilsynet. Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om unntak fra kravet om godkjennelse av opptak, tilbakekjøp og innfrielse av denne type kapital.

§ 11-2 annet og tredje ledd blir nytt tredje og fjerde ledd.

I-III

I forskrift 9. desember 2016 nr. 1502 om finansforetak og finanskonsern (finansforetaksforskriften) gjøres følgende endringer:

Ny § 1-6 skal lyde:

§ 1-6 Store foretak

Følgende finansforetak skal regnes som store foretak:

a) foretak som er definert som systemviktige i henhold til CRR/CRD IV-forskriften § 29,

b) finansforetak som er del av et finanskonsern og i mer enn 12 måneder har hatt en samlet forvaltningskapital høyere enn 100 milliarder kroner, for foretak i CRR/CRD IV-forskriftens virkeområde beregnet etter reglene i CRR/CRD IV-forskriften § 29 tredje ledd, eller
c) foretak som har tillatelse til å bruke interne modeller (IRB-modeller).

§ 6-4 første ledd nytt annet og tredje punktum skal lyde:

Finansforetak skal snarest gi Finanstilsynet melding om erverv finansforetaket blir kjent med som innebærer at noen er blitt eier av kvalifiserte eierandeler i finansforetak. Det samme gjelder erverv som innebærer at en eierandel vil utgjøre eller overstige prosentgrensene angitt i finansforetaksloven § 6-1 første ledd. Slik meldeplikt gjelder også ved avhendelse av kvalifiserte eierandeler eller avhendelse som innebærer at prosentgrensene angitt i finansforetaksloven § 6-1 første ledd nås eller passeres.

§ 6-4 nytt annet og tredje ledd skal lyde:

Finansforetak som har aksjer eller egenkapitalbevis notert på et regulert marked skal senest én måned etter avholdt ordinær generalforsamling hvert år oversende Finanstilsynet oversikt over eiere av kvalifiserte eierandeler i foretaket. For finanskonsern kan morselskapet rapportere samlet for alle finansforetakene i konsernet.

Oversikten etter første og andre ledd skal inneholde eiernes navn, adresse og organisasjons- eller fødselsnummer. Eierandelens størrelse skal framgå av oversikten.

§ 8-3 første ledd skal lyde:

Finansforetaksloven § 8-16 gjelder ikke finansforetak som ikke er forsikringsforetak og som *ikke er store foretak.*

§ 8-4 skal lyde:

Store foretak kan ikke fastsette i vedtektene at det samlede styret i foretaket skal fungere som foretakets revisjonsutvalg, med mindre unntakene i finansforetaksloven § 8-18 annet ledd kommer til anvendelse.

Overskrift til § 9-2 skal lyde "Krav til ledelsen av foretaket".

§ 9-2 nytt første ledd skal lyde:

Styremedlemmer, daglig leder og andre som deltar i ledelsen i finansforetak skal sette av tilstrekkelig tid til å utføre sine oppgaver i finansforetaket. Ved vurderingen av hvor mange verv og stillinger en person kan ha i tillegg til vervet eller stillingen i finansforetaket, skal det tas hensyn til individuelle forhold og finansforetakets virksomhet.

§ 9-2 første ledd blir nytt annet ledd og skal lyde:

Styremedlemmer i *store foretak* kan ikke inneha flere styreverv enn en av følgende kombinasjoner

a) lederstilling i et annet foretak og to verv som styremedlem eller varamedlem
b) fire verv som styremedlem eller varamedlem.

§ 9-2 annet og tredje ledd blir nytt tredje og fjerde ledd.

§ 9-2 nytt femte ledd skal lyde:

Foretakets styre skal inneha tilstrekkelig kunnskap og erfaring til å kunne forstå foretakets virksomhet, herunder risikofaktorer forbundet med virksomheten. Styremedlemmer skal kunne vurdere, utfordre og føre tilsyn med de beslutningene som treffes av foretakets daglige ledelse.

Ny § 10-2 skal lyde:

§ 10-2 *Krav om godkjennelse av økning av vedtektsfestet egenkapital*
Finansforetaksloven § 10-4 tredje ledd (krav til samtykke) gjelder ikke ved forhøyelse av aksjekapital innbetalt i penger og ved kjernekapital innbetalt i penger i pensjonsforetak.

Overskrift til ny del II kapittel 11 skal lyde: "Ansvarlig kapital"

§ 11-8 *Endringer i ansvarlig kapital*
Finansforetaksloven § 11-2 annet ledd (krav til samtykke) gjelder ikke ved opptak av annen godkjent kjernekapital eller tilleggskapital med unntak av forsikrings- og pensjonsforetak.
Tilbakekjøp og innfrielser av annen godkjent kjernekapital og tilleggskapital krever ikke samtykke fra Finanstilsynet forutsatt opptak av ny kapital der den nye kapitalen

a) er av samme eller bedre kvalitet
b) minst tilsvarer planlagt tilbakekjøpt eller varslet innfridd beløp
c) tas opp før eksisterende kapital med bindende virkning varsles innfridd
d) ikke har en negativ effekt på foretakets inntjening (høyere rentepåslag enn eksisterende kapital)

§ 13-1 første ledd skal lyde:

I finansforetak som *ikke er store foretak* kan det samlede styret fungere som foretakets risikoutvalg.

§ 15-3 annet ledd oppheves.

§ 15-3 tredje ledd blir nytt annet ledd og skal lyde:

Store foretak skal ha et eget godtgjøringsutvalg oppnevnt av styret. Godtgjøringsutvalget skal forberede alle saker om godtgjørelsesordningen som skal avgjøres av styret. Godtgjørelsesutvalget skal ha minst en representant for de ansatte. *De øvrige medlemmene av godtgjørelsesutvalget skal bestå av hele eller deler av styret.* Finanstilsynet kan tillatte ett felles godtgjørelsesutvalg for foretak i samme konsern.

§ 15-4 annet ledd bokstav c) og ny bokstav d) skal lyde:

c) Foretaket skal snarest mulig informere Finanstilsynet om styrets anbefaling til generalforsamlingen eller til tilsvarende organ. Styrets anbefaling skal vedlegges.

d) Ansatte som berøres av styrets anbefaling kan ikke direkte eller indirekte stemme som aksjonær eller eier når styrets anbefaling behandles i generalforsamlingen eller i tilsvarende organ. Foretaket skal snarest mulig informere Finanstilsynet om generalforsamlingens beslutning.

§ 15-4 sjette ledd skal lyde:

Minst halvparten av årlig variabel godtgjørelse skal gis i form av aksjer eller andre egenkapitalinstrumenter utstedt av foretaket eller et annet foretak i konsernet, eller i form av betinget kapital som avspeiler foretakets verdiutvikling, som ikke kan disponeres fritt av den enkelte tidligere enn jevnt fordelt over en periode på minst tre år. *Dersom den variable godtgjørelsen utgjør et meget stort beløp sett i lys av blant annet foretakets virksomhet og lønnsnivået i foretaket, skal minst 60 prosent av den variable godtgjørelsen ikke kunne disponeres fritt av den enkelte tidligere enn jevnt fordelt over en periode på minst tre år.* Perioden skal ta hensyn til foretakets underliggende forretningssyklus, ~~og~~ risikoen i foretaket *og den aktuelle medarbeiders arbeidsoppgaver*. Slik del av variabel godtgjørelse skal reduseres dersom enten resultatutviklingen i foretaket eller etterfølgende resultater tilsier dette. *Variabel godtgjørelse, skal kun opptjenes eller utbetales dersom det er forsvarlig ut fra foretakets samlede økonomiske stilling.*

Nytt ellevte til trettende ledd skal lyde:

Godtgjørelsesavtaler knyttet til kompensasjon eller utløsning fra arbeidskontrakt i tidligere arbeidsforhold må være tilpasset foretakets interesser på lengre sikt.

Foretakene skal fastsette spesifikke kriterier for fradrag i og tilbakebetaling av opptil 100 prosent av den samlede variable lønn. Slike kriterier skal særlig hensynta følgende situasjoner:

a) Situasjoner hvor medarbeideren har deltatt i eller vært ansvarlig for adferd som resulterer i betydelig tap for foretaket.

b) Medarbeiderens adferd forøvrig.

Foretakets pensjonsordning skal være i samsvar med forretningsstrategien, overordnede mål, verdier og de langsiktige interessene til foretaket. Ved opphør av arbeidsforhold skal foretaket holde tilbake eventuelle skjønnsmessig fastsatte pensjonsbidrag i form av instrumenter som omhandlet i sjette ledd, i en periode på fem år. Når en ansatt når pensjonsalderen, skal eventuell skjønnsmessig fastsatt pensjonsytelse i form av instrumenter som nevnt i sjette ledd utbetales etter en periode på fem år.

§ 17-1 tredje ledd skal lyde:

Finanstilsynet kan bestemme at første ledd også skal gjelde holdingforetak i finanskonsern som er unntatt fra kapitalkravsregler for banker mv. *etter CRR artikkel 15.*

I-IV

I forskrift 23. august 1999 nr. 957 om årsregnskap m.m. for verdipapirforetak, forvaltningsselskap og AIF-forvaltere med tillatelse gjøres følgende endringer:

Overskrift til § 5-7 skal lyde "Salgsinntekter *og land-for-land rapportering"*

§ 5-7 nytt annet ledd skal lyde:

Virksomhetsnavn, virksomhetsområde, geografisk marked, inntekter, antall årsverk, resultat før skattekostnad, skattekostnad og mottatte offentlige subsidier skal spesifiserer på land på konsolidert grunnlag.

I-V

I lov 20. juni 2014 nr. 28 om forvaltning av alternative investeringsfond (AIF-loven) gjøres følgende endringer:

§ 2-6 første ledd tredje punktum oppheves.

I-VI

I forskrift 26. juni 2014 nr. 877 til lov om forvaltning av alternative investeringsfond (AIF-forskriften) gjøres følgende endringer:

Overskrift til kapittel 2 skal lyde "Søknad om tillatelse, *kapitalkrav mv."*

Ny § 2-3 skal lyde:

§ 2-3. Startkapital
Som startkapital regnes innbetalt aksjekapital, overkursfond og annen egenkapital.

Ny § 2-4 skal lyde:

§ 2-4. Ansvarlig kapital

(1) En forvalter som ikke har tillatelse til å yte aktiv forvaltning skal beregne sin ansvarlige kapital etter reglene i forskrift 1. juni 1990 nr. 435 om beregning av ansvarlig kapital for forvaltningsselskap, AIF-forvaltere, oppgjørssentraler og pensjonsforetak.

(2) Forvalters forvaltningskapital er den samlede andelsverdien til de alternative investeringsfondene under forvaltning, herunder andelsverdien til alternative investeringsfond hvor forvaltningen av fondet er utkontraktert til et annet foretak.

(3) Finanstilsynet kan tilpasse kravet basert på faste kostnader dersom det skjer en vesentlig endring i forvalterens virksomhet i forhold til det foregående år. Hvis forvalteren har drevet virksomhet i mindre enn ett år, skal ansvarlig kapital tilsvare en fjerdedel av de faste kostnadene fastsatt i budsjettet for inneværende år.

I-VII

I forskrift 21. desember 2011 nr. 1467 til verdipapirfondloven (verdipapirfondforskriften) foreslås følgende endringer:

§ 2-2 tredje ledd skal lyde:

Forvaltningsselskap *som ikke har tillatelse til å yte aktiv forvaltning* skal beregne sin ansvarlige kapital etter reglene i forskrift 1. juni 1990 nr. 435 om beregning av ansvarlig kapital for forvaltningsselskap, AIF-forvaltere, oppgjørssentraler og pensjonsforetak.

I-VIII

I forskrift 29. juni 2007 nr. 876 til verdipapirhandelloven (verdipapirforskriften) gjøres følgende endringer:

Del 3 kapittel 9 IX kapitalforhold mv. (§ 9-47 til § 9-51) oppheves.

I-IX

I forskrift 1. juni 1990 nr. 435 om beregning av ansvarlig kapital for banker, kredittforetak, finansieringsforetak, pensjonsforetak, oppgjørssentraler og verdipapirforetak gjøres følgende endringer:

Del B oppheves, med unntak § 20 om overgangsregler, som flyttes CRR/CRD IV-forskriften, jf. omtale av del XI i punkt 16.1. Del A beholdes.

I-X

Følgende forskrifter oppheves:

Forskrift 14. desember 2006 nr. 1506 om kapitalkrav for banker, kredittforetak, finansieringsforetak, holdingforetak i finanskonsern, verdipapirforetak og forvaltningsselskaper for verdipapirfond mv. (kapitalkravsforskriften).

Forskrift 22. desember 2006 nr. 1615 om kredittinstitusjoners og verdipapirforetaks store engasjementer.

Forskrift 22. desember 2015 om beregning av likvide eiendeler, utbetalinger og innbetalinger i likviditetsreserven (LCR).

Forskrift 29. juni 2017 nr. 747 om forsvarlig likviditetsstyring.

Forskrift 22. oktober 1990 nr. 875 om minstekrav til kapitaldekning i banker, kredittforetak, finansieringsforetak, holdingforetak i finanskonsern og verdipapirforetak som benytter IRB- eller AMA-metode.

Forskrift 22. juni 2000 nr. 632 om minstekrav til kapitaldekning for markedsrisiko mv. for kredittinstitusjoner og verdipapirforetak som benytter IRB- eller AMA-metode.

FINANSTILSYNET
Postboks 1187 Sentrum
0107 Oslo
POST@FINANSTILSYNET.NO
WWW.FINANSTILSYNET.NO